

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA ŠPORT

DIPLOMSKO DELO

Nina Jeriček

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA ŠPORT

Specialna športna vzgoja

Prilagojena športna vzgoja

**MEDOSEBNI ODNOSI MLAJŠIH IN STAREJŠIH
ROKOMETAŠIC S STARŠI**

DIPLOMSKO DELO

MENTORICA:

Doc. dr. Tanja Kajtna

RECENZENTKA:

Prof. dr. Mojca Doupona Topič

KONZULTANTKA:

Asist. dr. Marta Bon

Avtorica dela:

NINA JERIČEK

Ljubljana, 2010

»Bojim se uspeha. Uspeti pomeni končati s svojim poslom na zemlji kot pajek, ki ga ubije samica v trenutku, ko je uspel z dvorjenjem. Raje imam stanje neprestanega nastajanja, z golom pred seboj, ne pa zadaj.« G. B. SHAW

»Otroke vzgajati je zelo lahko. Samo prepričati se moraš, da je to otrok nekoga drugega. Kako bi morali biti vzgojeni otroci drugih, pa vsi dobro vemo.« B. CROSBY

ZAHVALA

Najprej bi se rada iskreno zahvalila svoji mentorici dr. Tanji Kajtni za strokovno pomoč in nasvete, pri mojem diplomskem delu.

Zahvaljujem se tudi rokometašicam Olimpije in njihovim staršem za sodelovanje pri izpolnjevanju anketnega vprašalnika.

Prav tako se zahvaljujem študentki Fakultete za šport Nadji Podmenik in vsem profesorjem Fakultete za šport za njihova predavanja.

In ne nazadnje bi se rada zahvalila mojima staršema za vso podporo, ki sta mi jo nudila tekom izdelave mojega diplomskega dela.

Ključne besede: rokomet, rokometašice, starši, odnos

MEDOSEBNI ODNOSI MLAJŠIH IN STAREJŠIH ROKOMETAŠIC S STARŠI

Nina Jeriček

IZVLEČEK

Glavni namen diplomskega dela je bilo ugotoviti medosebne odnose mlajših in starejših rokometašic s starši. Rezultati so bili razdeljeni na dva dela. V prvem delu smo se osredotočili na razlike v dojemanju odnosa rokometašic in staršev ter staršev med seboj, v drugem delu pa na razlike v primerjavi odnosa mlajših in starejših rokometašic s starši. Zanimalo nas je ali med njimi obstaja pozitivna interakcija in kje v odnosu se kažejo težave. Cilji raziskave so bili ugotoviti ali prihaja do statistično značilnih razlik med dojetjem odnosa rokometašic in staršev v dejanskem in želenem stanju in ali prihaja do statistično značilnih razlik v odnosu, ki ga kažejo starši do rokometašic.

Uporabljen je bil anketni vprašalnik o medosebnih odnosih športnika in staršev v športu SIRQ-A(AP) (Sport Interpersonal Relationships Questionnaire, Athlete on the Athlete-Parents relationship; Wylleman, 2001, v Hižar, 2006), katerega je zasnoval Wylleman s sodelavci.

Za obdelavo podatkov je bila uporabljena deskriptivna statistika. Izračunane so bile frekvence, aritmetične sredine in standardni odkloni. Podatki so bili obdelani s statističnim programom SPSS (Statistical Package for The Social Sciences). Analiza razlik je bila opravljena s pomočjo enosmerne analize variance in t-testa.

V vzorec smo zajeli 40 igralk, 20 starejših in 20 mlajših rokometašic Ljubljanskega rokometnega kluba Olimpije in njihove starše. Vključene so bile starostne kategorije od starejših deklic do članic. V vzorec starejših rokometašic smo vzeli članice in mladinke, v vzorec mlajših rokometašic pa kadetinke in starejše deklice. Povprečna starost starejših igralk je bila 23, mlajših pa 15 let.

Na podlagi dobljenih rezultatov smo ugotovili, da je do statistično značilnih razlik v odnosu med rokometašicami in starši ter staršev med seboj prišlo pri naslednjih spremenljivkah: »odprt odnos«, »potrebuje podporo«, »sovražnost«, »podpira«, »omejevanje«, »kaznovanje« in »nesposobnost«.

Ugotovili smo tudi, da je do statistično značilnih razlik v odnosu prišlo pri primerjavi mlajših in starejših rokometašic s starši. Razlike so se pokazale pri spremenljivki »potrebuje podporo«, »samozavest«, »podpira« in »omejevanje«. Pri navedenih spremenljivkah smo ugotovili, da imajo mlajše in starejše rokometašice precej odprte in pozitivne odnose s starši. Rokometišice so deležne čustvene podpore staršev, predvsem mlajše pa so tiste, ki jo potrebujejo več. Slednje so mnenja, da matere kažejo večje zanimanje zanje na področju

športa, kot ga kažejo starejšim rokometašicam, ki pa so bolj samozavestne v odnosu do staršev. To pomeni, da že uveljavljajo svoja načela in stojijo za lastnim prepričanjem. Starši starejše rokometašice redko omejujejo, medtem ko so mlajše rokometašice s strani staršev deležne večjega omejevanja.

ABSTRACT

The main purpose of this thesis was to establish interpersonal relationships of younger and older female handball players with their parents. The results are divided into two parts. In the first part, we focused on differences in perception of the relationship between female handball players and parents and parents between themselves. In the second part we focused on the differences compared to attitudes of younger and older female handball players to parents. We wanted to see if there is a positive interaction and where are the difficulties in the relationship. Research objectives were to determine whether there are any statistically significant differences between perceptions of relationship between parents and female handball players in the actual and desired state and whether there are statistically significant differences in attitudes, which are shown by parents to the players.

We used a questionnaire on interpersonal relationships between athletes and their parents in sports SIRQ-A (AP) (Sport Interpersonal Relationships Questionnaire, on the Athlete Athlete-Parents Relationship; Wylleman, 2001, in Hižar, 2006), which was designed by Wylleman et al.

We used descriptive statistics for the processing of data. We analyzed frequencies, arithmetic means and standard deviations. The data were analyzed with the statistical program SPSS (Statistical Package for The Social Sciences). Analysis of differences was performed by using one-way analysis of variance and t-test.

The sample included 40 players, 20 older and 20 younger female handball players of Olimpija Ljubljana handball club and their parents. We included different age categories in our research, from older girls to the members. The sample of older female handball players consists of members and juniors, the sample of younger players contains the cadets and older girls. The average age of the older players was 23 years, the average of younger was 15 years.

According to the results we found that no statistically significant differences in the relationship between female handball players and parents and parents with each other occurred in the following variables: "open relation", "needs support," "hostility," "support", "limitation" "punishment" and "incompetence."

It was also found that no statistically significant differences in the relationship occurred when comparing younger and older female players with parents. Differences have arisen in the variable "needs support," "confidence," "support" and "restriction". For those variables, we found that younger and older female handball players have quite open and positive relationships with their parents. Players receive emotional support from parents, especially younger need it more. The younger players are of the opinion that their mothers show more interest in them in sport, as is shown to the older players who are more confident in relation to parents. This means that the older players already enforce their principles and stand up for their own beliefs. Parents of older female handball players rarely restrain them, while the younger players are confronted with greater restraints.

Kazalo

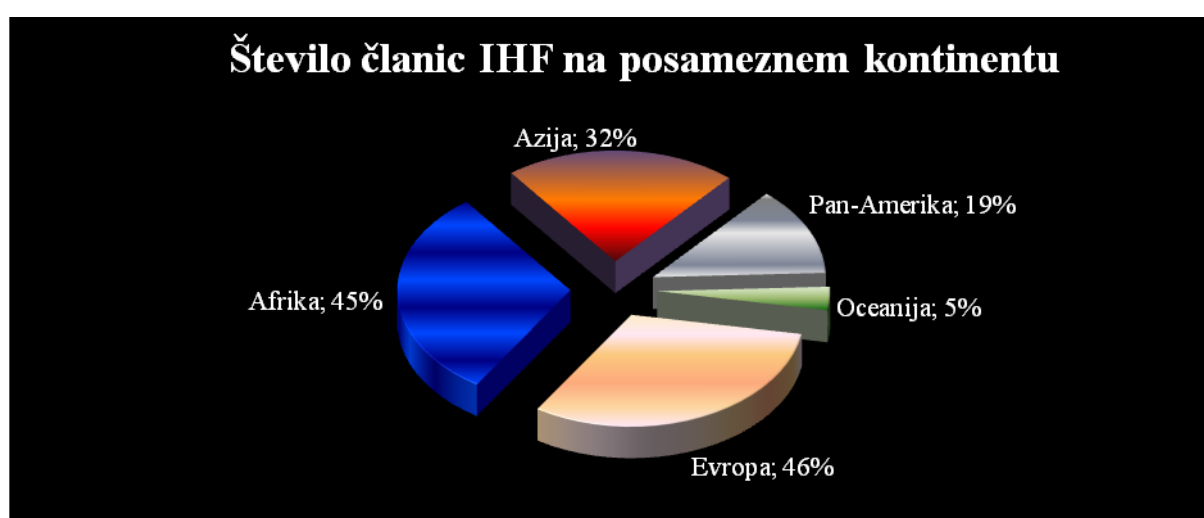
1. UVOD	7
1.1 DEFINICIJA ROKOMETA	7
1.2 ZGODOVINA ROKOMETA	7
1.2.1 Razvoj ženskega rokometna na Slovenskem	7
1.2.2 Zgodovina ženskega kluba Olimpije	8
1.3 STAROSTNE KATEGORIJE V ROKOMETU	10
1.4 VLOGA DRUŽINE V ŠPORTU	11
1.4.1 Definicija družine	11
1.5 MEDSEBOJNI ODNOSI V DRUŽINI	12
1.5.1 Komunikacija	12
1.5.2 Življenjske in socialne spretnosti	14
1.5.3 Konflikti	16
1.5.4 Čustvena inteligentnost	17
1.6 FUNKCIONALNA IN NEFUNKCIONALNA DRUŽINA	19
1.6.1 Funkcionalna družina	19
1.6.2 Nefunkcionalna družina	20
1.6.3 Razlike med funkcionalno in nefunkcionalno družino	21
1.7 TIPI VZGOJE V DRUŽINI	22
1.8 NEPRIMERNI TIPI STARŠEVSTVA	23
1.9 RAZLIKE V PRISPEVKU STARŠEV GLEDE NA STAROSTNO OBDOBJE OTROK V ŠPORTU	24
1.10 OSNOVNA PRAVILA VEDENJA STARŠEV V OTROKOVEM ŠPORTU	25
1.11 VKLJUČEVANJE STARŠEV V OTROKOV ŠPORT	26
1.12 PROBLEM	28
1.13 CILJI	31
1.14. HIPOTEZE	32
2. METODE DELA	33
2.1 ROKOMETAIŠICE	33
2.2 PRIPOMOČKI	34
2.3 POSTOPEK	35
3. REZULTATI	36
3.1 STATISTIČNO POMEMBNE RAZLIKE V ODNOSU ROKOMETAIŠIC S STARŠI IN STARŠEV MED SEBOJ	36
3.1.1. Odprt odnos staršev in rokometašic	36
3.1.2 Igralkina potreba po starševski podpori	38
3.1.3 »Sovražnost« staršev do rokometašic	40
3.1.4 »Podpora« staršev rokometašicam	42
3.1.5 »Omejevanje« staršev rokometašic	44
3.1.6 »Kaznovanje« staršev rokometašic	46
3.1.7 »Nesposobnost« staršev do rokometašic	48
3.2 STATISTIČNO NEPOMEMBNE RAZLIKE V ODNOSU ROKOMETAIŠIC S STARŠI IN STARŠEV MED SEBOJ	50
3.3 STATISTIČNO POMEMBNE RAZLIKE MLAJŠIH IN STAREJŠIH ROKOMETAIŠIC V ODNOSU S STARŠI	52
3.4 STATISTIČNO NEPOMEMBNE RAZLIKE MLAJŠIH IN STAREJŠIH ROKOMETAIŠIC V ODNOSU S STARŠI	55
4. RAZPRAVA	57
5. SKLEP	63
6. VIRI	65

1. UVOD

1.1 DEFINICIJA ROKOMETA

Rokomet je ena najbolj razširjenih športnih iger tako pri nas kot v svetu. Glede na oblike motoričnih struktur, ki se pojavljajo v igri, ga uvrščamo v skupino polistrukturnih kompleksnih športov. V igri je veliko število motoričnih nalog, ki se izvajajo z žogo ali brez nje v specifičnih okoliščinah, ob prisotnosti nasprotnikovih igralcev in ob upoštevanju pravil (Šibila, Bon in Kuželj, 1999).

Po podatkih, ki jih posreduje IHF (mednarodna rokometna organizacija) se rokomet igra v 165 državah sveta, registriranih igralcev je 15 milijonov, igrajo pa v 741 tisoč moštvih.

Slika 1. Število članic IHF na posameznem kontinentu (Šibila, 2004).

Mednarodno rokometno zvezo sestavljajo kontinentalne rokometne zveze: Evropska (EHF), Afriška (CAHB), Azijska (AHB), Pan Ameriška (PATHF) in Oceaniija (OHF). Sedež ima IHF v Baslu (Šibila, 2004).

1.2 ZGODOVINA ROKOMETA

1.2.1 Razvoj ženskega rokometna na Slovenskem

Pred drugo svetovno vojno je bil rokomet na Slovenskem malo poznan. V tem obdobju je bila priljubljena predvsem Hazena, zlasti v Mariboru in Ljubljani. Mariborčanke so celo osvojile naslov državnih prvakinj v kraljevini Jugoslaviji. Prva ženska ekipa je bila ustanovljena v začetku 1949 pri mariborskem »Poletu«. Slovenski rokometni klubi so v okviru Jugoslavije dosegli mnoge vidne rezultate.

Tako moški kot ženski kolektivi so dosegali vidne tekmovalne uspehe. Leta 1997 je ženska rokometna reprezentanca Slovenije osvojila bronasto medaljo na Mediteranskih igrah v Bariju ter se kvalificirala na svetovno prvenstvo istega leta v Nemčiji. Reprezentanca se je kvalificirala tudi na svetovni prvenstvi v Italiji 2001 in hrvaški 2003 ter na evropsko

prvenstvo 2002. Tudi reprezentance do 18 let in mladinske reprezentance so igrale na večjih evropskih in svetovnih prvenstvih.

V sezoni 1996/97 je Rokometni klub Robit Olimpija osvojil klubski pokal EHF, kar je bil do takrat največji dosežek kakšnega ženskega kolektiva v športnih igrah v evropskih klubskih tekmovanjih. Ta primat pa so v zadnjih letih prevzele igralkе Krima, ki so v sezonah 2000/2001 in 2002/2003 zmagale v evropski ligi prvakinj (Šibila, 2004).

1.2.2 Zgodovina ženskega kluba Olimpije

Rokometni klub Olimpija, kot ga poznamo danes, se je začel s sanjami, ambicijo in zavzetostjo Mitje Vidica. Velik ljubitelj rokometu je leta 1949 v Ljubljani ustanovil rokometno sekcijo športnega društva Enotnost in se s svojim neumornim delovanjem na področju ženskega in moškega rokometu ter še posebej z vzgojo mlajših selekcij zapisal med prave legende Olimpije. Mitja Vidic je v Olimpiji deloval od leta 1949 do leta 1991, danes pa v spomin na velikega ljubitelja rokometu njegovo ime nosi Olimpijina mladinska rokometna šola.

Po razpadu športnega društva Enotnost leta 1950 so ustanovili Rokometni klub Enotnost, ki se je nato leta 1953 preimenoval v Rokometni klub Svoboda.

Kot slovenski prvak leta 1950 je ekipa RK Enotnosti zasedla drugo mesto na polfinalnem turnirju SFR Jugoslavije, kar ji je omogočilo uvrstitev v novoustanovljeno jugoslovansko zvezno rokometno ligo, v kateri so Ljubljančanke prvo leto med šestimi ekipami osvojile peto mesto (Bon, 1999).

Pomemben mejnik za klub pa predstavlja leto 1965, ko so se tedanji ekipi Svobode pridružile igralkе rokometne sekcije Olimpije in igralkе so nato nekaj časa nastopale pod skupnim imenom Svoboda-Olimpija.

Na pobudo Boža Strmana, predsednika kluba med 1961 in 1968, so se klubu Svoboda-Olimpija pridružile še igralkе Šiške, ki je bila takrat najboljša ljubljanska ženska rokometna ekipa. Nastala je Olimpija.

V tem obdobju je Mitja Vidic uvedel organizirane treninge po šolah, v članski ekipi pa je uvedel načrtno delo, ki je že zelo kmalu dalo prve rezultate – ekipa se je v sezoni 1965/1966 uvrstila na tretje mesto, sledila so zlata leta sredine na republiški lestvici, leta 1972 pa se je ekipa, takrat podprvak republiške lige, uvrstila v drugo zvezno ligo, kjer je Olimpija nastopala naslednjih deset sezon.

Sezona 1977/78 je prinesla korenite spremembe, saj je spomladi 1977 začel delovati Center za ženski rokomet, ustanovljen z vizijo skrbeti za razvoj rokometu v petih ljubljanskih občinah. V centru prestolnice je imela vodilno vlogo Olimpija, ki je bila nosilka kakovostnega razvoja rokometu v Ljubljani, igralkе vseh ljubljanskih klubov (Olimpija, Slovan, Polje-Ljubljana,

Mokerc-Ig) so bile hkrati registrirane tudi za Olimpijo, ki je tako imela širok igralski nabor, igralka pa so lahko nastopale v kateri koli ljubljanski selekciji (Bon, 1999).

Ekipa, nastala na temeljih vizije in trdega dela Mitje Vidica, je v tem obdobju dosegla zgodovinski uspeh in težko želeni cilj – uvrstitev v prvo zvezno jugoslovansko ligo (1983).

Novo vodstvo se je oblikovalo v sezoni 1981/82, ko je vodenje kluba kot predsednik prevzel Igor Makovec, trenersko mesto je prevzel Leopold Jeras, vodstvo pa je v klub povabilo nekatere najboljše slovenske igralka. V tej sezoni je ekipa v drugi zvezni ligi osvojila 2.mesto.

Olimpija je v tej sezoni izgubila le eno srečanje, prepričljivo osvojila prvo mesto in se uvrstila v 1. Jugoslovansko zvezno ligo.

Prvo sezono v prvi zvezni ligi (1983/84) so igralka začele z zmago nad ekipo ORK Beograd, na koncu pa so med dvanajstimi ekipami osvojile deveto mesto. Izjemen uspeh so igralka Olimpije v tej sezoni dosegle v pokalnem tekmovanju, kjer so se uvrstile celo v finale. Naslednji dve sezoni je ekipa (od leta 1984 je imela novega generalnega sponzorja in novo ime, RK Belinka Olimpija) končala na petem mestu, v sezoni 1986/87 so bile še mesto boljše, v sezonah 1987/88 in 1988/89 pa je tedaj Belinka Olimpija osvojila tretje mesto.

Prve sezone v samostojni Sloveniji so bile rezultatsko sicer uspešne, vendar so jih še bolj kot doseženi rezultati zaznamovale finančne težave. Klub je tista leta vzdrževal minimalno finančno organizacijsko strukturo, nova strategija in ambicije pa je vodstvo kluba oblikovalo leta 1995, ko je klub prevzelo podjetje Robit, d. o. o., njegov lastnik Robert Žitnik pa je postal novi predsednik kluba.

Kakovost kluba, ki je po omenjenih spremembah dobil nov zalet, se je iz tekme v tekmo dokazovala z rezultati v pokalu in državnem prvenstvu. V sezoni 1994/95 se je ekipa uvrstila v ligo prvakinj, sezona, z zlatimi črkami zapisana v zgodovino kluba, pa je 1996/97, saj je tedaj Robit Olimpija osvojila pokal Evropske rokometne zveze. Gre za prvo "končno zmago katere koli slovenske rokometne ekipe v tekmovanjih za evropske pokale." In tudi zato to obdobje velja za rezultatsko najuspešnejše, ekipo Olimpije pa je v tem času odlikovala hitra, sodobna igra, ki je postala njen zaščitniški znak (Bon, 1999).

Začetek novega tisočletja Olimpiji ni bil najbolj naklonjen, saj so se začele različne težave, kljub temu pa je ekipa dosegala vidne rezultate v državnem prvenstvu in pokalu. Razmere so pripeljale do krize in padca, ki ga je Olimpija pod vodstvom predsednika Dušana Kecmana uspela v med letoma 2003 in 2007 ustaviti in klub stabilizirati. Po stabilizaciji kluba pa so se začeli oblikovati tudi vse ambicioznejši načrti, ki se jih bo udeleževalo v prihajajočih sezonah.

V sezono 2008/09 je Olimpija vstopila z novim vodstvom, klub je pridobil tudi nove sponzorje in v prihodnost gleda ambiciozno, osrednje vodilo delovanja pa ostaja pohod na najvišja mesta v slovenskem ženskem rokometu, ki jih je Olimpija v preteklosti že osvajala, in doseganje vse vidnejših rezultatov tudi v evropskem rokometnem merilu.

Leto 2009 je bilo posebej slovesno, saj je v tem letu Olimpija praznovala 60 let od ustanovitve kluba (Kratka zgodovina, 2008).

1.3 STAROSTNE KATEGORIJE V ROKOMETU

Tabela 1. Model usmerjanja in selekcioniranja v rokometu (Dežman, 1998, v Šibila, 2004).

Starost- kategorije		proces univerzalnega treniranja in specializacije	proces usmerjanja v rokomet in v igralne vloge	Proces selekcioniranja
Nad 18 let	članice ČL	Funkcionalni trening		za članska moštva 5. etapa ↑
18 let	starejše mladinke	poglej specialni rokometni trening	usmerjanje v najprimernejšo igralno vlogo ob upoštevanju ostalih	za moštvo starejše mladink 4. etapa ↑
17 let	SM			
16 let	mlajše mladinke	specialni rokometni trening	usmerjanje v dve ali tri igralne vloge v vsaki fazi igre	za moštva mlajših mladink 3. etapa ↑
15 let	kadetinje MM			
14 let	starejše deklice	univerzalno-specialni rokometni trening	iskanje igralne vloge (več napadalnih in obrambnih vlog)	za moštva starejših deklic 2. etapa ↑
13 let	SD			
12 let	mlajše deklice	univerzalni rokometni trening (osebna obramba)		za moštva mlajših deklic 1. etapa ↑
11 let	MD			
10 let	začetnice (najmlajše deklice)	uvodni rokometni trening (mini rokomet)	Iskanje za Rokomet Primernih otrok	
9 let	NMD			
		usmerjanje gibalno sposobnih otrok		

V Tabeli 1 so prikazane različne starostne kategorije, model usmerjanja in selekcioniranja v športu.

1.4 VLOGA DRUŽINE V ŠPORTU

1.4.1 Definicija družine

Družina je v slovenskem slovarju knjižnega jezika definirana kot skupina ljudi, ki jih vežejo sorodstvene vezi oziroma kot zakonski par z otroki ali brez njih.

Po Košičku (1975, v Tušak, Marinšek in Tušak, 2009) je družina za otroka svet v malem, hkrati pa tudi svet v olajševalnih okoliščinah. Družina daje otroku nenehno podporo in zaščito ter mu s tem omogoča, da se pripravi na samostojno življenje.

Bajzek (1997, v Tušak idr., 2009) poudarja družino kot dinamičen, živ, zapleten in razčlenjen sistem, kjer se uresničuje tista posebna življenjska izkušnja, ki je temeljna za ustroj posameznika kot osebe, to je tistega, ki vstopa v odnos med spoloma in generacijami.

Družina je naravna in družbeno ekonomska skupnost staršev in otrok, celota medsebojnih odnosov, ki temeljijo na ljubezni, tovarištvu, zaupanju in spoštovanju in ki nastane bodisi z rojstvom ali posvojitvijo otroka. Družina je kot most med posameznikom in družbo, je tisto družbeno okolje, v katerem se otrok najprej giblje, v katerem dobi temeljne vzorce (pravila) za obnašanje, čustvovanje, osnove jezika, kulture ter sposobnosti izražanja in mišljenja (Goldner Vukov, 1988, v Tušak, Marinšek in Tušak, 2003).

Mnenja o pomenu družine so dandanašnji polarizirana. Na eni strani so tisti, ki vidijo zgolj slabe plati in ki poskušajo njen pomen razvrednotiti. Na drugi strani pa so tisti, ki jo nekritično idealizirajo. Toda strokovnjaki s področja duševnega zdravja so si bolj ali manj edini, da je družina osnovna celica našega življenja in da zadovoljuje temeljno človekovo potrebo po pripadnosti majhni skupini. Za posameznikov razvoj je zelo pomembno, da je na nekaj ljudi tesno navezan. Skozi te navezave se namreč izoblikuje.

Makovec (2007, v Merljak, 2007) meni, da je razvrednotenje družinskega življenja morda reakcija na pretirano simbiotičnost, ki jo družina sicer lahko omogoči. A nagnjenje staršev, da ščitijo otroka, je prisotno v vseh kulturah. Zato je treba odnosom v družini nameniti posebno pozornost in jih dodatno zaščititi. Z dovolj zdravimi odnosi v družini namreč razvijamo močan potencial za prihodnost posameznika. Družina zagotovo ne vpliva edina na posameznika, je pa njen vpliv zelo močen. Staršem bi zato morali pomagati razvijati njihove starševske sposobnosti.

Navezanost na starše oziroma otroke je v sodobni družbi obveljala za nekaj boleznega, nezdravega. A takšno mnenje je po besedah Makovec (2007, v Merljak, 2007) povsem zmotno. Dovolj zdrava navezanost človeka pripravi na samostojno odraslo življenje in ga nikakor za večno ne priklene na družino. V dovolj zdravi družini si starši želijo, da bodo otroci lahko dobro živeli brez njih.

1.5 MEDSEBOJNI ODNOSI V DRUŽINI

Odnosi so zrcalo naše medsebojne komunikacije oziroma našega načina medsebojnega sporazumevanja. Komunikacijo tako lahko razumemo kot »srce odnosa« ali drugače; komunikacija določa, kakšen bo odnos med nami. Ljudje med seboj komuniciramo z besedami ali brez njih. Na ta način vzpostavljamo in oblikujemo odnose, spoznavamo sebe, ljudi in svet okoli sebe in se tako oblikujemo kot osebnost. Komunikacija nas lahko zbližuje ali pa oddaljuje, naše probleme reši ali pa poglobi, razsvetli ali pa zamegli. Način, kako med seboj komuniciramo, pomembno vpliva na kakovost medsebojnih odnosov (Vukašinovič, 2003).

T. Lamovec (1993) pravi, da so zadovoljivi odnosi pogoj za psihično zdravje in osebno srečo ter za uspeh v mnogih poklicih. Govorimo torej o zdravih medsebojnih odnosih, ki spodbujajo ljubezen, sodelovanje in skrb zase. Naše uspešno psihično delovanje izvira iz naših zmožnosti ustvarjanja in ohranjanja medsebojnih odnosov, ki temeljijo na soodvisnosti in sodelovanju. Ljudje, ki zaradi različnih vzrokov niso zmožni ustvariti zadovoljivih medsebojnih odnosov, pogosto doživljajo strah, tesnobo, negotovost, depresijo, odtujenost ter osamljenost. Vedno več ljudi je osamljenih in izoliranih, nezadovoljnih s seboj in s svetom ter izgubljajo zdrav občutek zase in za druge. Taki ljudje se počutijo manjvredne, nemočne in izolirane. Njihovi poskusi, da bi se navezali in vzdrževali stike z drugimi, se navadno končajo z neuspehom, kar prej ali slej vodi v začaran krog.

1.5.1 Komunikacija

Satir (1995) opisuje komunikacijo kot ogromen dežnik, ki pokriva in vpliva na vse kar poteka med človeškimi bitji. Od kar se je na zemlji pojavilo človeško bitje, je komunikacija največji samostojni dejavnik, ki odloča o tem, kakšne vrste odnosov bo kdo vzpostavil z ljudmi okrog sebe in kaj se bo s kom na tem svetu dogajalo.

Torej brez ljudi ni komunikacije. Komunikacija se začne s prvim krikom otroka in se ne neha, dokler nam bije srce in delujejo možgani. Je odpiranje ene osebe drugi. Skozi proces komunikacije razvijemo svojo osebnost, odkrivamo pričakovanja drugih do nas in naša pričakovanja v odnosu do drugih. Prav s pomočjo komunikacije se učimo vzajemnih odnosov in načina aktivnega vključevanja v življenjsko okolje. V tem procesu odkrivanja se učimo, kdo je oseba, ki z njo komuniciramo in kdo smo mi sami? Zaradi tega je komunikacija edinstven in zelo pomemben dejavnik, ki določa odnose z drugimi in s svetom, ki nas obkroža.

Verbalna komunikacija

Za opredelitev osnovnih elementov, ki sestavljajo verbalno komunikacijo bom povzela Waltersovo (2003) razdelitev verbalne komunikacije.

Izmed vseh sporočilnih znamenj, ki jih oddajamo pri sporazumevanju, predstavlja verbalno ali besedno sporazumevanje le približno 20 odstotkov. Teh 20 odstotkov pa nosi zelo zgoščene informacije. Verbalno vedenje ali govor je razčlenjeno na tri kategorije:

a) Kvaliteta glasu

Kvaliteto glasu določajo tri značilnosti:

- višina glasu,
- glasnost govora,
- hitrost govora.

Spremembo oziroma razliko v vsaj eni od treh kvalitiet glasu običajno povzročata stres in napetost, ki ju govorec doživlja.

b) Jasnost glasu

Ob jasnosti glasu je odvisna jasnost oziroma nejasnost končnega sporočila, ki nam ga govorec govorno posreduje. Predstavlja posredovanje, prenašanje toka misli, asociacij, ki se odvijajo v posameznikovi glavi v izgovorjene besede. Besedne napake ali spodrseljaje, ki nastanejo pri tem pretvarjanju misli v besede, imenujemo s skupnim imenom »govorne nepravilnosti«.

c) Vsebina govora

Izmed vseh orodij, ki jih imamo na voljo, predstavlja vsebina govora najmanjši del, tj. približno 7 odstotkov. Kljub temu pa predstavlja zelo pomembno prvino v sporazumevanju. Vsebina govora namreč omogoča, da si sogovornika med seboj lahko podelita lastne misli, razumevanja, poglede, teorije,...

Človeški govor je obenem tudi ena od oblik notranjega odzivanja na zunanje dražljaje. S pomočjo govora (besednega sporazumevanja), skupaj z ostalimi neverbalnimi znaki si ljudje lahko med seboj podelimo svoja mnenja, ideje, stališča, prepričanja, čustva,...

Besede, ki jih nekdo izreka, navadno razkrivajo spoznavno ali razumsko raven in redkeje čustveno, medtem ko ostale modalitete glasu razkrivajo čustveni naboj povedanega. Za ilustracijo slednjega bom navedla primer športnika, ki je pravkar zmagal v določeni športni disciplini. Veselje, ki ga ob tem doživlja, se neposredno izraža v njegovi govoricni telesa. Svojo srečo in veselje istočasno verbalizira s temu ustreznim izborom besed: »Zelo sem srečen in zadovoljen, da sem zmagal. Nad rezultatom sem zelo presenečen...«.

Te iste besede, s katerimi športnik kasneje drugim komentira svoj odziv na rezultat, ne bodo nosile več enakega čustvenega naboja kot takrat ob zmagi, četudi ta komentira z enakimi

pridevniki. Slednje dokazuje, da besede same po sebi redkeje ali sploh ne izražajo čustvenega naboja.

Neverbalna komunikacija

Neverbalna komunikacija je zelo pomembna in je nepogrešljiv del našega komuniciranja z drugimi. Sestavljena je iz vedenja telesa (drže, usmerjenosti in gibov telesa), mimike (čela, lic, brade, obrvi, ust), očesnega stika (pogleda, zenic, očesnih mišic), govora (hitrosti, ritma, jakosti, barve glasu, melodije,...), gestikulacije (govorice rok, malih in velikih kretenj), dotikov, oblačenja, vedenja v prostoru (intimnega, osebnega, družbenega, območja telesne razdalje), vedenje v času (intimnega, osebnega, družbenega in časa za srečanje) zunanjega konteksta (Brajša, 2003).

V medsebojnem komuniciranju ima neverbalna komunikacija vrsto pomembnih funkcij. Na vsebinski ravni neverbalna sporočila spreminjajo, potrjujejo, dopolnjujejo in širijo tehtnost izgovorjene vsebine in usmerjajo k delu z vsebino. Na osebni ravni izražamo z neverbalnimi sporočili svoja čustvena stanja, namere in pričakovanja in odpiramo sebe drugim (Brajša, 2003).

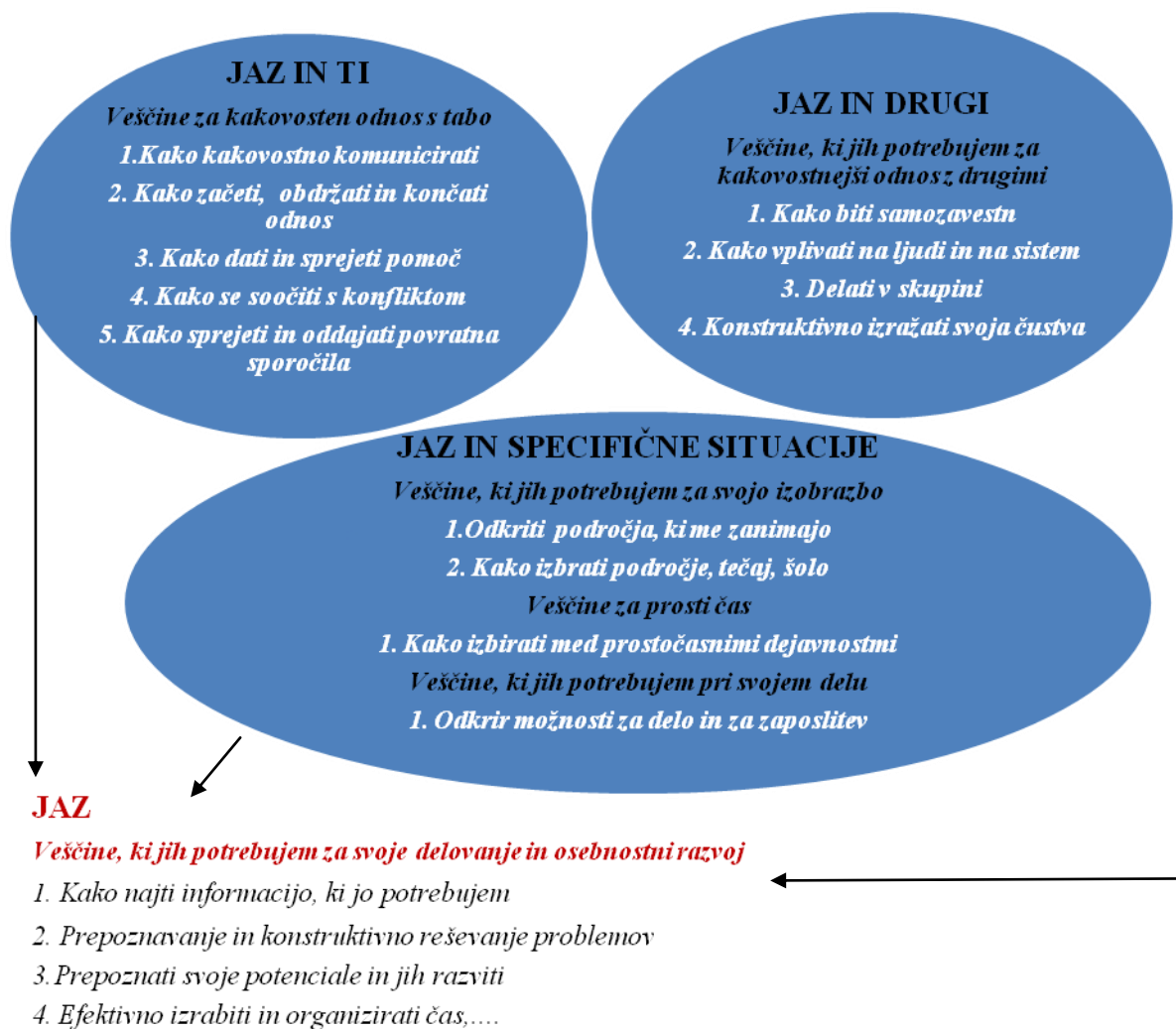
Med pomembne elemente neverbalne komunikacije bi prištela še molk oziroma tišino. Tišino je mogoče definirati le na splošno, njen pravi pomen pa moramo iskati v kontekstu, v katerem se pojavi. Myers in Myers (1992, v Rungapadiachy, 2003) sta sestavila seznam 11 različnih pomenov, ki jih povezujemo s tišino. Seznam pomenov tišine bi se lahko razširil, vendar bom na tem mestu omenila le nekaj možnih razlag iz omenjenega seznama avtorjev.

»Po mnenju Myers in Myres (1992, v Rungapadiachy, 2003) človek molči:

- 🐾 ko je jezen in frustriran, a ne želi eksplodirati,
- 🐾 ko pazljivo posluša nekaj pomembnega,
- 🐾 ko se dolgočasi,
- 🐾 ko se ne more domisliti ničesar, kar bi lahko rekel,
- 🐾 ko razmišlja o tem, kaj je ravnokar povedal sogovornik,
- 🐾 ko ni razumel, kaj je bilo povedano.«

1.5.2 Življenjske in socialne spretnosti

Življenjske veščine so tiste, ki so potrebne za to, da lahko človek odgovorno skrbi zase in za svoje življenje. Razdeljene so na štiri temeljna področja: »jaz«, »jaz in ti«, jaz in drugi« ter »jaz in specifične situacije«, ki se nanašajo na izobraževanje, delo, dom, prosti čas in skupnost. Veščine so napisane za najširši krog neke povprečne mladostniške populacije in kot take niso v celoti potrebne vsem. Vsak posameznik se lahko znotraj svojih potreb in že osvojenih veščin, ter znotraj sistema, v katerega so veščine vgrajene, sam odloči, katera znanja in spretnosti so mu še potrebna (Hopson in Scally, 1981, v Metelko Lisec, 2004).

Slika 5. Socialne in življenjske veščine (Metelko Lisec, 2004).

Na Sliki 4 je prikazana splošna definicija, ki opredeljuje socialne veščine kot pomoč ljudem za doseganje bolj kakovostnega življenja z namenom, da bi posvetili večjo skrb sebi in svojemu življenju (Hopson in Scally, 1981, v Metelko Lisec, 2004).

Socialno uspešen mladostnik je na primer tisti mladostnik, ki se zaveda samega sebe, ljudi okoli sebe in družbe v širšem smislu. Ima postavljen nek osnovni sistem vrednot, ki jih je sčasoma privzel za sebi pomembne in se jih v svojem življenju tudi skuša držati. Zna si zastavljati kratkoročne in dolgoročne cilje; zanje se je pripravljen potruditi, zna pa se tudi odrehati stvarim, ki bi ga pri tem ovirale. Zna se spopasti s problemi, ki mu prihajajo na pot; zaveda se, da so rešljivi, da je vedno mogoče izbirati med več rešitvami in zna se odločiti za ustrezno.

Socialno uspešen mladostnik lahko obvladuje eno ali več od naštetih socialnih veščin ali pa poseduje druge socialne spretnosti, ki mu bodo v življenju pomagale, da bo uspešneje komuniciral z ljudmi okoli sebe in se bolj pozitivno odzival na različne situacije. Pomembno je, ali ima mladostnik dovolj mehanizmov za uspešno soočanje s situacijami, v katerih se nahaja (Metelko Lisec, 2004).

1.5.3 Konflikti

»Konflikt lahko predstavlja nevarnost, hkrati pa je priložnost za razvoj posameznikov, odnosov in skupnosti. Od udeležencev konflikta pa je odvisno, ali ga uporabljajo za ustvarjanje ali uničevanje.« (Iršič, 2005).

So neizogiben del v vsakdanjem življenju. V odnose namreč vstopamo posamezniki z različnimi željami, potrebami, mislimi, idejami, stališči, cilji, itd. Od našega načina ravnanja pa je odvisno ali bo konflikt naše odnose poglobil ali pa se bomo še bolj med seboj še bolj oddaljili. Zavedanje konfliktov predstavlja test odnosov (Vukašinovič, 2003).

Motnje in prelomi v komunikaciji so najpogostejša oblika napetosti in konfliktov, ki obremenjujejo komuniciranje v odnosu. Dogajanje v odnosih se namreč izraža in udejanja skozi medsebojno interakcijo partnerjev, ta pa se najjasneje izraža v komuniciranju (Ule, 2005).

Najpogostejše motnje in prelomi v komuniciranju po Ule (2005).

1. Jezikovni nesporazumi

Spadajo med najblažje oblike komunikacijskih motenj. Nastanejo takrat, kadar vpleteni v komuniciranje ne razumejo drug drugega. Razlog temu je, ker je drugi lahko uporabil kakšno nenavadno jezikovno frazo ali ker govori kak poseben idiom ali dialekt.

2. Neupoštevanje neverbalnega komuniciranja

Tu napačno razlagamo »telesne signale« ali jih spregledamo. Posebno problematično je komuniciranje in prepoznavanje čustev.

3. Protislovja med verbalnim in neverbalnim komuniciranjem

Tu gre za nasprotja med vsebinsko in odnosno dimenzijo sporočil, nezmožnost ali oviranje metakomuniciranja.

4. Poskus ne komunicirati

Tu se eden od partnerjev poskuša »izvleči« iz komuniciranja, npr. tako da daje neprimerne, protislovne, nepopolne izjave, da namerno napačno razume prispodobe, o katerih govori partner, da nenehno podcenjuje ali preprosto spregleduje to, kar mu govori partner.

5. Diskontinuiteta teme

Ena vrsta motnje je, kadar eden ali več vpletenih v komunikaciji ne sledi temi pogovora. Udeleženci pogovora govorijo drug mimo drugega ali ne tematizirajo odnosa ali vsebine. Druga vrsta motnje je, kadar udeleženca vstopata v komuniciranje z močno nasprotujočimi si in čustveno nabitimi mnenji.

6. Protislovja v interpunkciji

Gre za neujemanja v načinu, kako partnerja označujeta začetek in konec svojih komunikacijskih sekvenc. Če en partner vztraja pri svojem razumevanju, poteka komuniciranja, če ima npr. svoje vedenje zgolj za posledico vedenja drugih ljudi, vsiljuje svojim partnerjem svojo interpunkcijo (Ule, 2005).

Pri komunikaciji lahko naletimo na komunikacijske pasti. Najpogostejša komunikacijska past je predpostavljjanje, da vsakdo že takoj vse ve o drugem. Nekoliko drugačna je metoda namigovanj, pri kateri uporabljamo odgovore z eno samo besedo. Naslednja komunikacijska past je domneva, da bi morali sogovornika popolnoma razumeti, ne glede na to kaj dejansko pove. To je način branja misli (Satir, 1995).

Marinčkova (2002) izpostavi problem enosmerne komunikacije, kjer govorijo predvsem starši, otroci pa odgovarjajo na vprašanja in poslušajo. Ta oblika pogovora ne zbližuje ampak oddaljuje in ustvarja napetosti. Starši vsebino pogovora velikokrat zoožijo na vprašanja o problemih, šoli in šolskem uspehu, včasih dodajo še prepovedi, medtem ko ne zanjjo prisluhnuti in poslušati. Za prekinitev neuspešne komunikacije je potreben drugačen način pogovora. Potreben je dialog in takšna medčloveška razmerja, kjer bo dovolj prostora za bližino, ki jo potrebujejo in želijo, ter za različnost članov družine.

Družine z dobro razvitimi komunikacijskimi spretnostmi, konflikte sprejmejo kot izziv, kot nujen in neizogiben del družinskega življenja. Ko se konflikt v družini pojavi, ga sprejmejo kot dejstvo, ki obstaja in jim želi nekaj sporočiti. Družinski člani se skupaj soočajo s konfliktom in se dogovorijo o načinu, kako ga bodo razrešili, da bodo vsi zadovoljni (Čačinovič-Vogrinič, 1992).

1.5.4 Čustvena inteligentnost

Čustvena inteligentnost je najpomembnejši dejavnik osebne prilagoditve v odnosih. Zajema sposobnosti kot so: prepoznavanje svojih čustvenih potreb in omejitev, vzpodbujanje sebe in kljubovanje frustracijam, nadziranje vzgibov in odlaganje z zadovoljtvijo, obvladovanje razpoloženja in sproščanje stisk, ki zavirajo sposobnost razmišljanja, vživljanje v čustva drugih, upanje, razvoj sočutja itd. Uporabljamo jo tako na osebni kot tudi medosebni ravni. Čustveno inteligentna oseba lažje premaguje spore, zna se vživljati v druge ljudi, optimizem in pozitivna narava pa jo delata močnejšo in bolj samozavestno. Inteligenco naših čustev izpopolnjujemo celo življenje. Za boljše razumevanje sebe in drugih, je zelo učinkovito, če izpopolnjujemo in obvladujemo spretnosti, ki jih navaja Goleman (1997):

1. Sprejemanje čustev

Čustva prinašajo dragoceno sporočilo. Kadar nas preplavlja negativno čustvo, moramo ta čustveni signal sprejeti in ga poslušati, saj nam sporoča, da je nekaj narobe in da je nekaj potrebno spremeniti. Ta signal moramo prepoznati in vedeti moramo, v katero kategorijo čustev spada in kaj nam ta čustva sporočajo. Signali nas spodbujajo k akciji in spremembi,

brez katerih v življenju ne moremo doseči nikakršne izpolnitve. Vsako negativno čustvo nosi svoje sporočilo, a vsem je skupno to, da želijo pritegniti našo pozornost in nam sporočiti, da moramo nekaj spremeniti; bodisi svoje mišljenje, prepričanja, vrednote ali stališča, bodisi spremeniti svoja dejanja in vedenje.

2. Sočutje (prepoznavanje čustva drugih)

Ko pričnemo spoznavati svoja čustva, jih lahko postopno opazimo tudi pri drugih. To pomeni, da lahko z nekom nekaj enako občutimo in ne samo sočustvujemo.

3. Samozavedanje (prepoznavanje lastnih čustev)

Šele, ko se naučimo prepoznati lastna čustva, se lahko nanje pravilno odzovemo, ne glede na to, ali so prijetna ali neprijetna. Pomembno je, da si čustvo, ki se v nas pojavi, tudi priznamo. Še najbolje je, da čustvo naglas poimenujemo, da sami sebe slišimo, pa čeprav nam morda ne bo všeč, da nas neka malenkost povsem vrže s tira. Mnogi svojih čustev sploh ne razumejo in se zato nanje odzovejo povsem napačno. Določeno čustvo, ki je za osebo nesprejemljivo, postane predmet potiskanja izven zavesti v nezavedno. Običajno se potiskajo in pozabljajo tudi določene psihične vsebine, ki niso povezane z določnim čustvom. Indirektno pa to vpliva in se izraža skozi sanje, spodrsrljaje, simbolične kretnje in simptome (Goleman, 1997).

4. Motiviranje samega sebe

Čustva nas lahko motivirajo ali pa povsem ohromijo. Če želimo v življenju doseči cilje, ki smo si jih zastavili, se moramo naučiti obvladovati ekstremna čustvena razpoloženja. Nekatere motivira dosežen rezultat, nekatere pohvala, nekatere celo graja, ali povsem nekaj drugega.

5. Obvladovanje čustev

Pri tem gre predvsem za sposobnost obvladovanja negativnih in neprijetnih čustev. Potrebno se je natančno odločiti in se po tem tudi ravnati, da se osvobodimo negativnih čustev ter da se v prihodnje v taki obliki ne bi več pojavljala. Ljudje, ki dopustijo, da se jih polastijo čustva, so nagnjeni k hitrim in nenadnim spremembam razpoloženja. Hkrati so lahko prepričani, da nimajo vpliva na svoje življenje, zato nič ne storijo, da bi pregnali užaljenost in slabo voljo, raje se jezdi in krivijo druge za njihovo razpoloženje. Drugi živijo tako, da se vdajo usodi in trpijo, predvsem se na nek način smilijo samemu sebi. So pa tudi ljudje, ki pravilno obvladujejo svoja čustva, ki natančno opazujejo, kaj se dogaja okoli njih, in menijo, da niso čustva tista, ki bi obvladovala ljudi, temveč ljudje obvladujemo čustva (Goleman, 1997).

Goleman (2001) navaja naslednje sestavine čustvene inteligentnosti

1. Čustva

Čustva so temeljni in neločljivi del koncepta človeka in človeške družbenosti. S poznavanjem svojih čustev lahko popravimo preteklost, damo življenjsko moč sedanosti in preusmerimo prihodnost. Čustva nosijo v sebi zelo pomembne informacije o nas samih in drugih ter situacijah, v katerih se znajdemo. Če jih prisluhnemo in sledimo, so lahko dober smerokaz za

stvari, na katere moramo biti pozorni, saj nas opomnijo, kdaj se moramo pripraviti na dejanja. Čustva ugrabijo našo pozornost in delujejo kot opozorila, povabila, oznanjanja preplaha in podobno. So izjemno učinkoviti sporočevalci, ki prenašajo bistvene podatke, tako da jih ni potrebno niti ubesediti. Čustva omogočajo najuspešnejši način sporazumevanja.

2. Empatija

Bistvo empatije je zaznavanje čustva drugih, četudi o njih ne govorijo. Ljudje redko govorijo o tem kaj čutijo. O svojih pravih občutkih sporočajo z barvo glasu, izrazom na obrazu ali z drugimi nebesednimi znaki. Prepoznavanje takšnih znakov, je še posebej pomembno v okoliščinah, ko ljudje iz utemeljenih razlogov prikrijejo svoje resnične občutke. Zavedanje svojih čustev, kakršna se porajajo, je temelj čustvene inteligence na katerem stoji vse drugo.

3. Intuicija

Je sposobnost s katero zaznavamo sporočila iz uskladiščenega čustvenega spomina, kjer so podzavestno shranjene modrosti in preudarnosti. Le-ta najbolje deluje, če lahko notranji občutek uporabljamo v povezavi z drugimi podatki. To pomeni, da v primeru ko se znajdemo pred trenutkom odločitve, možgani samodejno uporabijo vsa zabeležena pravila in ponudijo najmodrejšo rešitev. Zaradi teh značilnosti je intuicija danes ena bistvenih vodstvenih sposobnosti pri sprejemanju poslovnih odločitev (Goleman, 2001).

1.6 FUNKCIONALNA IN NEFUNKCIONALNA DRUŽINA

1.6.1 Funkcionalna družina

Glavna vloga funkcionalne družine, da zastavlja podlogo za kasnejši vpliv zunanjih dejavnikov iz širšega družbenega okolja. Svojim družinskim članom daje predvsem možnost razvoja zaupanja vase in v druge ljudi. Družina predstavlja okolje, v katerem se posameznik nauči navezovati pomembne čustvene odnose z drugimi ter razvijati bližino z njimi. Ob tem se mora posameznik naučiti tudi vzpostavljanja ustreznih razmerij med seboj in drugimi. Razmejitve so potrebne za razvoj osebne avtonomije, samostojnega razmišljanja in dejavnega samopotrjevanja. Vloga v družini mora dati posamezniku dovolj izkušenj za osebni razvoj in za izpopolnjevanje lastne samopodobe, ki naj bi bila čim bolj v skladu s posameznikovo dejansko naravo in značilnostmi okolja, katerega del je. V družini posameznik v različnih odnosih z drugimi člani družine in prek izkušenj z njimi uri svoje sposobnosti za prevzemanje odgovornosti, sprejemanje in dajanje opore drugim, za prilagajanje svojih potreb in teženj potrebam in težnjah drugim, za vodenje in podrejanje, za sporočanje o sebi in sprejemanje izrazov drugega člana (Tomori, 1994).

Posameznik se preko interakcij v družini nauči izražanja sebe in razvija komunikacijske spretnosti, ki so potrebne za razvijanje odnosov in stikov z drugimi, tudi zunaj družinskih meja. Funkcionalna družina pomaga posameznemu članu prisluhniti svojim čustvom, jih sprejemati in izražati na način, ki je tudi za druge sprejemljiv in zanimiv. Ob tem se posameznik nauči uživljati v čustva drugih, jih razumeti, upoštevati in spoštovati. V družini

doživlja otrok prve čustvene stiske, tesnobo, skrbi in bojazni, v družini doživi tudi prve izgube. Otrok je v funkcionalni družini deležen prvih opor in pomoči ob premagovanju teh stisk. Ob tem se seveda uči, kako v stiskah ravnati, jih reševati in obvladovati. Družina daje zgled in napotke ter ob tem uči potrebnih sposobnosti za premagovanje stresa.

Funkcionalna družina ima strukturo (sestava družine, organizacija podsistemov, hierarhija in razporeditev moči) in v njej tečejo čustveni procesi, ki jih najlaže opazujemo ob uravnavanju medsebojne bližine in oddaljenosti ter načina, kako ob tem družinski člani komunicirajo, da v družini ni ustrezne hierarhije, ali ko meje med podsistemi in drugimi sistemi niso ustrezne. Značilnosti družin, ki naj bi bile funkcionalne glede na svet, v katerega smo vpeti po Tomori (1994) so naslednje:

- 🐾 diferenciacija vlog med starši, starši uspešno balansirajo med avtonomnostjo in povezanostjo,
- 🐾 moč je razporejena na strani staršev,
- 🐾 ljubeč, podporen in dolg odnos med partnerjema,
- 🐾 ne prevelika prepletenost niti prevelika povezanost med člani družine.

Osnovno pravilo funkcionalne družine je disciplina, ki ne zaleže kaj prida, če je starši ne uporabljajo dosledno. Primerna disciplina naj bi temeljila zlasti na spoštovanju in razumevanju. Otrok svoje starše spoštuje in razume razloge njihovih pričakovanj, četudi se mu včasih ne zde ravno najprijetnejši in najbolj dobrodošli. Otroci, ki imajo zdrav odnos s svojimi starši, vedo, da bo, kadar do nesoglasij in zamer vendarle pride, to naglo minilo in ne bo resneje ogrožalo medsebojnih odnosov (Fontana, 1994).

1.6.2 Nefunkcionalna družina

Nefunkcionalne družine so družine, ki ne opravljajo svojih nalog povsem učinkovito ali pa jih sploh ne opravljajo. Pri tem lahko družine odpovedujejo na enem ali več področjih, v enem ali drugem razvojnem obdobju, v kratkih časovnih obdobjih ali pa kr ves čas. V nefunkcionalni družini je lahko šibka točka komunikacija, izražanje čustev in potreba po samostojni bližini ali katero drugo področje. Osnovni pogoj za funkcionalnost družine so potrebne ustrezne splošne življenjske razmere. Družina, ki živi v splošno slabih življenjskih pogojih, težje opravlja svoje naloge. Tudi nerešene ali posebej resne osebne težave staršev (alkoholizem, hude nevrotične in druge duševne motnje) otežujejo izpopolnjevanje zahtev družine. Vzrok družinske nefunkcionalnosti je lahko tudi neustrezna delitev vlog. Družina, v kateri so posamezniki potisnjeni v neustrezne vloge, ne more dajati neustreznih zadostnih možnosti za osebni razvoj.

V nefunkcionalni družini člani prevzemajo vlogo drugega člana, lahko tudi otrok prevzame vlogo starša. Prav tako so v nefunkcionalni družini problematične lahko meje. Stalna navzočnost in vzdrževanje prevelike bližine lahko na neustrezni razvojni stopnji otroka zavira. Podobno je tudi z drugima elementoma meje, z avtoriteto in vodenjem v družini (Tomori, 1994).

V nefunkcionalnih družinah, kjer je ustaljen vzorec delitve moči dominantnost-podrejenost, pogajanj in kompromisov skoraj ni. Rešitve postavlja po navadi nosilec moči. V drugih prav tako manj učinkovitih družinah, pa pride do pogajanj, vendar ne prihaja do rešitev, v katerih bi sodelovala cela družina (Beavers, 1976).

Beavers (1976) poudarja, da je komunikacija eden od vidikov avtonomije. V izrazito motenih družinah se člani ne zavedajo, koliko skupnih misli delijo in kako malo se v njihovi družini spoštujejo posameznikova percepcija in čustva. Gre za ego fuzijo, ki je po navadi prisotna v najbolj disfunkcionalnih družinah. Odnosi so nejasni in nesprejemljivi.

O neučinkovitih načinih sporazumevanja, ki jih uporabljajo odrasli, ko poslušajo otroka ali pa z njim govorijo, govori Good (1993). Navaja naslednje načine:

- **sitnarjenje** (»Že stokrat sem ti rekla, da pojdi delat nalogo!«),
- **pridiganje** (»Lahko bi vedel, kaj bo nastalo iz tega. Malo pa bi res lahko razmislil , kaj bi bilo prav.«),
- **nalaganje krivde** (»Kako si lahko nekomu dal stvar, za katero sem tako dolgo varčevala, da sem ti jo lahko kupila?«),
- **grožnje** (»Če ne boš nehal s takim obnašanjem, boš končal v zavodu«),
- **vzporejanje** (»Lahko bi se kdaj zgledoval po odličnih učencih, ne samo po barabah.«),
- **zaskrbljenost** (»To počnem v tvoje dobro.«),
- **vpitje** (»Utihni.«),
- **kritizerstvo** (»Kako lahko tako trapasto razmišljaš, da je to njegova krivda.«),
- **žaljenje** (»Osel, kako se pa vedeš.«),
- **etiketiranje** (»Ti si nesposobnež, zato ostani kar tiho.«),
- **prerokbe** («Zagotavljam ti, da s takim načinom ne boš uspel priti daleč.«).

1.6.3 Razlike med funkcionalno in nefunkcionalno družino

Razlika med funkcionalnimi in nefunkcionalnimi družinami je predvsem v strategijah reševanja problemov, emocionalni klimi družine, sposobnosti spreminjanja skozi različna življenjska obdobja družine, uravnoveženju bližine in oddaljenosti v odnosih ter v ustvarjanju funkcionalnih mej med generacijami (Brajša, 1990).

1.7 TIPI VZGOJE V DRUŽINI

1. Avtoritarna vzgoja

Ta tip vzgoje temelji na bolj ali manj slepem podrejanju zahtevam, ki jih postavljajo starši in zahtevajo, da se jih otrok drži. Pravila so nesprejemljiva in nikoli ne temeljijo na dogovarjanju. Prekrški se strogo kaznujejo. Otroku uboga zaradi strahu. Tako lahko vzgoja preide tudi na nivo trpinčenja in zlorabe, saj temelji na uveljavljanju moči nad šibkejšim. Starši so neodzivni na otrokove potrebe, interese, pravice. Pogosto otroka zavračajo, malo komunicirajo z njim (Babšek, 2009).

Posledica izredno avtoritativne vzgoje so lahko zgodnji upor staršem in prevzemanje njihovih metod-podrejanje drugim, pretirana prilagodljivost (Babšek, 2009). Ti otroci so pretežno vase umaknjeni, manjka jim spontanosti, predvsem deklice so precej odvisne in neambiciozne (Fontana, 1994).

2. Avtoritativna vzgoja

Temelji na vrednotah, kot so enakost, svoboda, odgovornost. Postavljanje pravil temelji na dogovoru, pri čemer imajo besedo vsi člani družine. Pravila so jasno določena, argumentirana in zahteva se njihovo spoštovanje. Kršitvi dogovora sledi kazen, ki ne prehaja na nivo trpinčenja. Otroku uboga starše zaradi spoštovanja. Starši so otroku naklonjeni, upoštevajo njegove potrebe, želje, interese, ga spodbujajo k sodelovanju, spoštujejo tako pravice otroka kot svoje lastne (Babšek, 2009). Starši, ki otroku upravičeno podelijo primerne nagrade, mu dajejo dragocene spodbude za razvoj osebnosti (Pšunder, 1998). Ta tip vzgoje omogoča otrokom, da se naučijo odgovornosti, sprejemanja posledic svojih dejanj in tudi sposobnosti dogovarjanja.

Otroci, ki so deležni avtoritativne vzgoje, so običajno samostojni, iznajdljivi in sposobni sodelovanja. Pri njih prevladuje čustveno razpoloženje, so neodvisni in imajo močno težnjo po obvladovanju okolja, učenju novih stvari in so prilagodljivi v izobraževalnih institucijah (Babšek, 2009).

Avtoritativni starši so odprti in razumevajoči, vendar so pri vzpostavljanju in uveljavljanju smernic strogi in dosledni (Kanters, 2002).

3. Permisivna vzgoja

To je vzgoja, kjer pravil skoraj ni. Če pravila so, so zelo ohlapna in se njihova kršitev močno tolerira. Otroku je dopuščeno skoraj vse. Starši so do otrok zahtevni, vendar se odzivajo na njihove potrebe. Njihovim željam hitro ustrezajo. Dejansko je velikokrat otrok tisti, ki postavlja pravila in zahteve staršem.

S takim vzgojnim slogom starši otroka ničesar ne naučijo. Otroku ima težave z nadzorovanjem svojih impulzov, čustev in vedenja, je neubogljiv, kljubovalen, če njegove potrebe, zahteve niso takoj zadovoljene. Otroci zelo permisivnih staršev so pretirano zahtevni in odvisni od

drugih, konfliktni, egocentrični v socialnih stikih in težave imajo pri prilagajanju na življenje v izobraževalnih institucijah (Babšek, 2009).

4. Brezbrižna vzgoja

Otrok je prepuščen sam sebi. Starši so do otroka nezahtevni in neodzivni. Starši niso sposobni ali ne znajo vzpostaviti čustvenega odnosa s svojim otrokom. Do otroka so indiferentni ali ga zavračajo, minimalno zadovoljujejo njegove potrebe, ga zanemarjajo, saj so obremenjeni s svojimi lastnimi težavami in tako le malo časa in energije vlagajo v vzgojo. Tak slog vzgoje v povprečju najbolj neugodno vpliva na vse vidike otrokovega razvoja: na spoznavni, čustveni, socialni in moralni razvoj. Otrok, ki se razvija v takih okoliščinah, postaja vse bolj ne ugodljiv zahtevam v svojem socialnem okolju, zahteven do drugih, ima nizko tolerantnost na frustracijo, je nesprejemljivega vedenja in si ne postavlja ciljev za prihodnost (Babšek, 2009).

1.8 NEPRIMERNI TIPI STARŠEVSTVA

1. Starši, ki dajejo in se vdajajo

Problem pri pretiranem dajanju in vdajanju je, da ima lahko ta oblika ljubezni ravno nasproten učinek. V najbolj skrajnih primerih lahko otrok goji zamero do ljubečih staršev, ima izjemno majhno samozavest in zraste v narcisoidno in neodgovorno osebo. Taki starši kot otrok lahko potem zapadejo v depresijo ali bolezen, povezane s stresom (Hauch, 1988).

2. Starši, ki silijo in kaznujejo

Starši, ki pretirano silijo in kaznujejo, imajo na splošno prevelika pričakovanja do otrok, znajo postavljati in uveljavljati meje, ukrepati ter si prizadevati za popolnost. Tovrstni starši niso sočustvujoči ali občutljivi, manjka jim potrpljenja in tolerantnosti in hočejo videti le rezultate in uspeh. Žal pa je rezultat lahko tudi telesna in čustvena zloraba otrok.

V manj resnih primerih, kjer starši silijo in kaznujejo zmerno, lahko pričakujejo, da bodo njihovi otroci obsedeni z doseganjem uspehov in se bodo skušali čim prej ločiti od njih, ali pa jim uspeh ne bo nič pomenil in se bodo zato skušali distancirati od svojih prezahtevnih staršev, ki jih niso mogli zadovoljiti.

Hauck (1988), meni, da starši uporabljajo kazni in grajanje, kadar so jezni in maščevalni. Z žaljivimi vzdevki (neumnež, butec) otroku privzgojijo negativno samopodobo in občutek manjvrednosti. Otroci so lahko že vnaprej prepričani, da bodo pri delu neuspešni, saj je njihova miselna podoba usmerjena v neuspeh.

3. Starši, ki kontrolirajo in kritizirajo

Starši, ki svojo ljubezen izražajo v glavnem s kritiziranjem in kontroliranjem, so zelo disciplinirani, nagnjeni k samodisciplini, perfekcionizmu, predvidljivosti in pedantni čistoči. Takšni starši tudi niso prožni in odprti poslušalci, ki bi znali sočustvovati in odobravati.

Posledice za otroka segajo od pomanjkanja samozavesti in samospoštovanja ter občutka nesposobnosti do obsedenosti.

Otroci staršev, ki le blago kritizirajo in kontrolirajo, so po navadi zelo organizirani, usmerjeni v detajle, točni in čisti (Browning Runyon, 1993).

Do otrokovih ravnanj in dejanj moramo biti zmeraj kritični-toda nikoli sovražno, marveč razumevajoče. Skupaj z otrokom je treba iskati izhod iz težav. Toda ni niti enega v množici možnih otrokovih prekrškov, zaradi katerega bi smeli otroku reči:«ne maram te več!» V tem je posebnost in edinstvenost starševske ljubezni (Puhar, 1985).

4. Starši, ki branijo in zanikajo

Starši, ki izražajo svojo ljubezen s tem, da branijo in zanikajo, so pretirano potrpežljivi. Ne zavedajo se resničnega stanja in se izogibajo otrokovim problemom. S tem, da prevzamejo odgovornost za dejanja svojih otrok, se odrečejo kontroli nad svojim življenjem. V skrajnih in preštevilnih primerih otroci staršev, ki branijo in zanikajo, odrastejo v ljudi, ki ne morejo delovati v mejah družbe (Browning Runyon, 1993).

1.9 RAZLIKE V PRISPEVKU STARŠEV GLEDE NA STAROSTNO OBDOBJE OTROK V ŠPORTU

Bloom in kolegi (1995, v Tušak idr., 2009) so ugotovili, da je vloga staršev v različnih obdobjih drugačna. V rani mladosti naj bi otrok imel prosto izbiro pri odločitvi glede tega, ali bo treniral v klubu ali ne. Pri tem naj bi ga starši podpirali. Naslednje obdobje je tisto, ko se morajo starši bolj aktivno vključiti v otrokovo športno življenje. V kasnejših letih pa naj bi bila starševska vloga predvsem v finančni pomoči.

V neki raziskavi v Kanadi so zajeli mlade najuspešnejše tekmovalce na državni ravni. Športniki so bili v času intervjuja stari 18 let. Trije so bili člani Kanadske reprezentance v veslanju, četrti pa teniški igravec. Vsi prihajajo iz družin srednjega razreda, ki so urejene. Vodilo intervjuja je bilo raziskati kako so starši povezani s tremi pomembnimi dejavniki za razvoj mladih talentov (napor, motivacija, finančni in drugi viri) in kako se to odraža na dinamiki cele družine (Hellstedt, 1987, v Tušak idr., 2009).

Raziskava je pokazala, da je prispevek staršev k otrokovemu športu v različnih letih drugačen. Tako je glavna naloga od 6 do 13 leta vzbuditi otroku zanimanje za šport. Starši morajo v tem obdobju otroku nuditi čim več možnosti ukvarjanja z različnimi športnimi dejavnosti. Otrok mora pridobiti čim več izkušenj in se pri tem zabavati. V športu mora aktivno in prostovoljno sodelovati. Vsi merjenci te raziskave so se pred specializacijo v določen šport ukvarjali z veliko drugimi športi, kot so košarka, nogomet, hokej, odbojka. Tako so si zagotovili dovolj široko bazo za samostojno odločanje o izbiri športa. V teh letih pa tudi starši ugotovijo, za kateri šport je njihov otrok najbolj talentiran (Hellstedt, 1987, v Tušak idr., 2009).

Od 13 do 15 leta nastopijo tako imenovana leta specializacije. Mladostniki se v tem leju starosti ukvarjajo največ z enim ali dvema športoma. Z razvijanjem sposobnosti in znanj se njihova angažiranost za izbirni šport še poveča, kljub temu pa je zabava še vedno pomemben dejavnik. Pri usmeritvi v en šport igrajo zelo pomembno vlogo tudi člani družine, saj mnoge k športu pritegnejo njihovi bratje in sestre, ki so se sami ukvarjali s športom.

Glavni razlog za specializacijo pa leži v pozitivnih izkušnjah, ki so jih pridobili v športu. Starši v teh letih še vedno postavljajo v ospredje šolo, šport pa obravnavajo kot zabavo, ki mora biti prisotna v otrokovem življenju (Hellstedt, 1987, v Tušak idr., 2009).

Glede na smer, v katero se danes razvija vrhunski šport, so tudi finančni vložki, ki jih je potrebno prispevati za otrokovo športno udejstvovanje, vsaj v nekaterih športih-vedno višji in ne več zanemarljivi. Brez staršev si pravzaprav otrokovega športnega razvoja v takih primerih ne moremo več zamišljati. Starši sodelujejo predvsem s finančno pomočjo, neredko igrajo tudi pomembno vlogo pri reševanju organizacijskih problemov, ob vsem tem pa je tu še najbolj pomembna funkcija- funkcija staršev (Tušak, 2001).

Po tem obdobju pa pridejo tako imenovana leta investiranja. Tu posameznik razvije najvišji nivo svojih sposobnosti v določenem športu. V tem obdobju starši vplivajo predvsem z nasveti, ki se navezujejo na njihovo prihodnost v športu. S tem, ko starši pokažejo zanimanje za otrokov šport, vplivajo na njegovo mišljenje in dejanja. Otroci lažje prebrodijo poškodbe, pritiske, neuspehe, lažje pa se tudi motivirajo. Starši jim puščajo veliko svobode, nudijo jim čustveno oporo, kadar so pod stresom in so nervozni. S tem, ko jim pokažejo, da visoko cenijo njihove športne spretnosti, jim dvigujejo samozavest in motivacijo za nadaljevanje s tem športom (Tušak idr., 2009).

1.10 OSNOVNA PRAVILA VEDENJA STARŠEV V OTROKOVEM ŠPORTU

1. Po izgubljeni tekmi ali slabem rezultatu potrebuje otrok predvsem starševsko pozornost, potrebno mu je pokazati, da ni izgubil njihove ljubezni, da še zaupajo vanj in v njegove sanje. Vsekakor pa ne potrebuje« strokovne starševske analize« vzrokov njegovega neuspeha in razočaranj.

2. Že takoj ob začetku ukvarjanja s športom je potrebno otroka naučiti samostojnosti. Starši naj ga ne vozijo na vsako tekmo, naj to opravijo kdaj tudi starši drugih otrok ali trener. Na ta način bodo starši prihranili brezplodni dan posedanja in čakanja, ki se ob neuspešnem nastopu zlahka sprevrže v nezadovoljstvo, ki vodi do nesoglasij z otrokom. Sčasoma naj starši svojo odsotnost na treningih in tekmah še stopnjujejo, ne pa da jo s prihajajočimi uspehi samo še povečujejo. Odsotnost pa seveda ne pomeni nezainteresiranost. Zanimanje za otroka ne sme ugasniti, da se ne bi otrok počutil brez podpore (Tušak, 2001).

3. Če so starši prisotni na tekmovanju, naj otroku ne pokažejo, da so nervozni. Zakaj bi otroka obremenjevali z dodatnimi pritiski in povečali njegovo nervozo, saj ima tako veliko dela že z lastno.

4. Nekateri starši svojega otroka ob slabem dosežku kaznujejo, včasih celo fizično. Takim je potrebno prepovedati dostop na tekmovanje, saj ne razvijajo le otrokove bojazni in povečujejo stres, pač pa predvsem dolgoročno negativno vplivajo na otrokovo osebnost, hkrati pa izjemno negativno vplivajo tudi na druge otroke-športnike (Tušak, 2001).

5. Kadar trenerja ni na tekmovanju, lahko tudi starši dajo strokovno oceno otrokovega nastopa, vendar mu je potrebno dati pozitivno spodbudo že pred oceno ne glede na uspeh ali neuspeh. Otrok nujno potrebuje podporo. Čas za strokovno oceno in analizo ni takoj po tekmi, pač pa naslednji dan ali v naslednjih dneh, še posebno v situaciji neuspeha, ko so čustva razočaranja že nekoliko zbledela in otrok zelo kritično sprejme neko oceno.

6. Otrok staršem ne sme ukazovati. Če se ukvarja s športom, še ne pomeni, da lahko svoj položaj tudi izrablja. Nekatera osnovna pravila so enaka za vse otroke: športnike in ne športnike. Starši mu ne smejo popuščati, naloga trenerja pa je, da jih pri tem opozarja, saj se običajno takega početja ne zavedajo.

7. Preveč pogovarjanja praviloma škodi. Najbolje je, da starši otroku le vlivajo samozavest in krepijo miselne sheme, navodila pa naj prepustijo strokovnjaku-trenerju, ki skrbi za njihovega otroka (Tušak, 2001).

1.11 VKLJUČEVANJE STARŠEV V OTROKOV ŠPORT

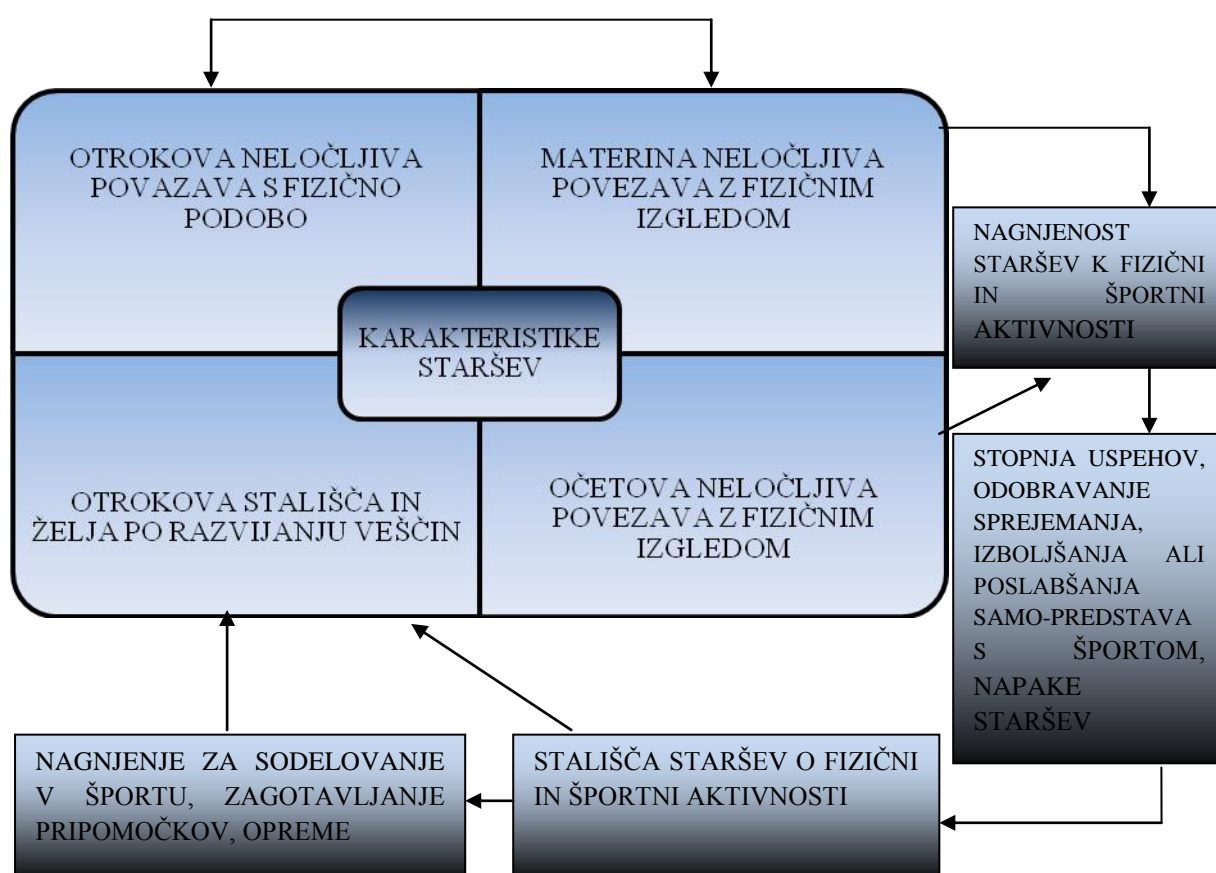
Z razvojem vrhunškega športa, kjer vse bolj prevladujejo zakoni komercializacije, srečujemo vse bolj pogosto starše, ki hočejo, da bi njihovi otroci čim hitreje dosegali vrhunske rezultate. Pri tem se ne ozirajo na pravila stroke, zdravje otrok, moralne vrednote, vzgojne smotre. Dejstva, da vse to pomeni nasilje nad otrokom in njihovim telesnim in duševnim razvojem, ne priznavajo. Med njimi je vse več posameznikov, ki pošiljajo trenirat bolne otroke in tudi taki, ki so pripravljeni dati ali dajejo lastnim otrokom nedovoljena poživila-droge (Cankar in sode., 1991, v Tušak idr., 2009). Nekateri strokovnjaki so mnenja, da ne gre pri takih starših več samo za projekcijo njihovih neizživetih ambicij, temveč tudi za zaslužek, ki naj bi ga otroci-bodoči šampioni prinesli. Trenerji, vsaj tisti, ki so strokovnjaki, so pri tem pogosto nemočno, saj velja: starši plačujejo- starši zahtevajo (Doupona in Petrovič, 2000).

Za otroke, ki so nezreli, je značilno dejstvo, da jim primanjkuje pozitivnih izkušenj v medosebnih odnosih. Družinsko vzdušje je tako, da ti otroci niso deležni nagrad, za tiste oblike vedenja, ki bi jih želeli razvijati, po drugi strani tudi ni konsistentnih kazni za moralne prekrške oziroma, za tista vedenja, ki jih pri otroku ne želimo (Tušak idr., 2009).

Na žalost pa obstajajo starši, ki uničujejo šport za otroke. Starši, ki menijo, da je bolj pomembno, da njihovi otroci zmagajo nepošteno, kot da bi izgubili pošteno. Ti starši ne samo, da zavajajo svoje otroke, v nečem, kar je za njih zelo pomembno, ampak jim dajejo napačen vzgled o vedenju na igrišču. Negativno vedenje ni samo slab vzgled za njihove otroke, ampak tudi za vse ostale otroke, ki so žrtev okoliščin. Starši pa se ne zavedajo, da takšno vedenje prenašajo na lastne otroke.

Vse več je primerov, kjer se starši pretirano vključujejo v otrokov šport in izgubljajo nadzor nad sabo. Preveč je nepotrebnega nasilja, žaljivk, psihičnega zlorabljanja in celo smrti. Starši morajo z negativnim vedenjem prenehati in z vzgledom sporočiti otrokom, da takšno vedenje ni sprejemljivo (Kinds, Sport and Parents – an Explosive Triangl, 2010).

Otroci se učijo na primerih, zato naj starši na tekmah prikažejo fair play s ploskanjem, dobrim predstavam svojih otrok in nasprotnikom. Otrok naj se vsakič počuti kot zmagovalec; starši naj mu ponudijo nagrado za pravično tekmovanje in trud in naj se nikoli ne norčujejo, če je naredil napako ali izgubil. Treba ga je opogumiti, da igra po pravilih in rešuje konflikte brez sovražnosti. Starši pa morajo paziti, da se ne razburjajo na trenerje, sodnike in vodstvo tekmovanja (Kinds, Sport and Parents – an Explosive Triangl, 2010).

Slika 6. Crattyev (1981) model povezanosti med otroci in starši v športu (Tušak idr., 2009)

Na Sliki 6 so prikazane karakteristike, ki bi jih moral imeti vsak starš za uspešno povezanost z otrokom v športu.

1.12 PROBLEM

V zadnjih desetletjih so se zgodile velike spremembe v dojemanju starševstva. Predvsem v razvitem svetu se je med ljudmi srednjega sloja razvilo prepričanje, da lahko starši s svojim premišljenim delovanjem radikalno vplivajo na otrokov razvoj in da je od tega odvisno, v katero smer bo šlo otrokovo življenje (Salecl, 2009).

Ne moremo zanikati, da so starši zelo pomembni za otrokov razvoj. Toda z razvojem skrajno individualistične družbe so postali nekako nad pomembni. Nekoč so bili pri otrokovem razvoju pomembni tudi ulica, sosede in razširjena družina, danes pa so bolj ali manj starši tisti, ki se ukvarjajo z otrokovimi popoldanskimi dejavnostmi, nalogami in skrbijo za njegovo zabavo. Izoblikoval se je celo nekakšen občutek starševske vse moči. Nekateri mladi starši tako na primer niti ne dovolijo svojim staršem, da bi preživljali preveč časa z vnuki, ker se bojijo slabega vpliva, ali zelo skrbno izbirajo vrstnike, s katerimi naj bi se njihov otrok igral.

Po eni strani se starši ukvarjajo z vprašanjem, kaj bi bilo najbolje za razvoj njihovih otrok, po drugi pa se sprašujejo tudi, kako njih same dojemajo njihovi otroci. Neka angleška študija je pokazala, da se danes starši zelo bojijo, da jih otroci ne bi imeli radi. Zaradi narcistično pogojenega strahu je staršem tudi vse težje postavljati meje otrokom. Takrat, ko otroku rečemo ne, moramo namreč vzdržati dejstvo, da nam otrok ne bo kazal ljubezni, ampak nam bo lahko celo odkrito izrazil sovraštvo in jezo (Salecl, 2009).

Prve resnice in spoznanja o športu otroci najprej dobijo od staršev. Starši igrajo vidno vlogo in so pomemben model otrokom v zvezi s pomembnostjo vključevanja v športne aktivnosti. Če si starši bolj prizadevajo za zdravo športno življenje, je več možnosti, da bodo tudi njihovi otroci odšli v «šport» (Bull, 1985, v Tušak idr., 2009).

Tako na primer Baerveldt in van Beest (1999, v Košir, 2002) ugotavljata, da podpora s strani vrstnikov ne more nadomestiti podpore staršev, saj ta vključuje funkcije, ki jih ni mogoče kompenzirati.

Würth, Lee and Alferman (2004) so ugotovili, da si mladi na svoji poti želijo pozitivne podpore svojih staršev, ki pa jim mora dopuščati tudi dovolj svobode.

Deset talentiranih športnikov se je odzvalo na intervju (Wylleman, & De Knop, 2001). Tema je bila vloga staršev v času njihovega otroštva, adolescence in mladosti. Ugotovitve so pokazale, da so omenjeni športniki v času otroštva prejeli pomembno podporo s strani staršev, predvsem čustveno podporo v času adolescence in sprejemanje za nadaljevanje njihove športne kariere v mladosti.

Starševska ocena določenega športa se nedvomno zrcali v otroku. V okviru te ocene so tudi pričakovanja staršev, kaj naj bi otrok dosegel v določenem športu. Povsem normalno je, da so večkrat prvi trenerji svojih otrok prav starši, ki so sami nekoč bili aktivni športniki ali so celo trenerji v športnih klubih. Žal pa se dogaja, da so napore »staršev-trenerjev« usmerjeni v doseganje lastnih ambicij otrok, kar lahko poslabša odnos med otroki in starši (Gummerson, 1992, v Tušak idr., 2009).

Za uspešno pot mladega športnika je pomembno primerno organizirano družinsko življenje, ki naj deluje kot del športnega življenja (Wylleman in De Knop, 2000). Vzpostaviti je potrebno odprt in konstruktiven odnos, ki temelji na obojestranskem sprejemanju, zaupanju in spoštovanju.

Würth, Lee in Alfermann (2004) so v raziskavah narejenih na materah, očetih in mladih športnikih ugotovili, da se njihovi pogledi na medsebojne odnose razlikujejo. Športnikovo zaznavanje medosebnih odnosov s starši se je razlikovalo od materinega in očetovega zaznavanja. Hkrati pa so se tudi materini in očetovi pogledi razlikovali med seboj. Matere so bolj kot očetje navajale, da je njihov odnos do športnika razumevajoč, da športniku dajejo pozitivno podporo, ga pohvalijo, ter so bila mnenja, da so bolj aktivno vključene v šport. Medtem ko so očetje večkrat kot matere navedli, da od športnika zahtevajo, da trdo trenira in da pokaže najboljše. Športniku so dajali navodila in napotke, povezane s športom in se hkrati zavedali, da vse to športniku predstavlja določen pritisk. Na drugi strani pa so športniki materino in očetovo vedenje zaznavali kot nekoliko manj spodbudno v primerjavi z zaznavanjem njihovih staršev ter čutili tudi manj pritiska kot so ga navajali starši.

Otrok je fizično in mentalno zelo ranljiv. Pogosto fiziološko ni sposoben prenesti treningov, ki si jih zamislijo preveč ambiciozni starši, včasih pa tudi še ni dovolj zrel v smislu emocionalne-socialne zrelosti, da bi prenesel vse napore treninge in vse pritiske staršev. Tak otrok lahko razvije intenzivne občutke krivde, kadar razmišlja, da je razočaral starše, trenerje ali prijatelje.

Kropej in Videmšek (2002) sta skušali ugotoviti, kakšne so možnosti za doseganje čim večje športne aktivnosti predšolskih otrok. Uporabili sta vprašalnik, na katerega so odgovarjali starši. Ugotovili sta, da obstajajo dejavniki, ki lahko povečujejo športno aktivnost otrok in na katere imajo starši neposreden vpliv, in sicer: športna dejavnost staršev, aktivno preživljanje družinskih počitnic, navajanje otroka na družbo in starševsko pozitivno mnenje o športu.

Wylleman, Vanden Auweele, De Knop, Slore in De Marteaer (1995, v Wylleman idr., 2007) so ugotovili, da se je v fazi mojstrstva potreba talentiranih športnikov po materini podpori zmanjšala, medtem ko so od očeta želeli oziroma pričakovali večjo emocionalno podporo. Ta preskok od matere k očetu so si Wylleman in sodelavci razlagali kot posledico večjega zanimanja očetov šele ob doseganju boljših uspehov športnika, medtem ko so bile matere prisotne že od vsega začetka.

Weiss in Hayashi (1995, v Stein, Raedeke in Gleen, 1999) sta dokazala, da so bili starši močno prisotni v otrokovo sodelovanje v športu in jih pri tem močno spodbujali. Npr. približno 50 odstotkov staršev je velikokrat oziroma zelo velikokrat prisotnih na srečanjih, medtem ko le 25 odstotkov skoraj nikoli oziroma nikoli.

Dekovic, Noom in Meeus (1997, v Poljšak Škraban, 2003), trdijo da so razlike v zaznavanju večje v družinah, kjer je več konfliktov, ki se med starši in mladostniki najpogosteje nanašajo na različna pričakovanja obojih glede avtonomije mladostnikov.

Poljšak Škraban (2003) je ugotovila, da hčere drugače zaznavajo interakcije s starši kot oni sami. Starša višje vrednotita interakcije s hčerjo, kot jih vrednoti ona sama. Nekateri dobljeni rezultati vodijo v razmišljanje o vlogi očeta in sicer, da imajo manj skrbi v zvezi s hčerjo v otroštvu in bolj v adolescenci, ter manj ovirajo mladostnico v primerjavi z materjo.

Prihodnost otroka v nekem športu je odvisna predvsem od njegovega talenta in motivacije za delo. Če otrok pokaže interes in še posebno, če ima velike izgleda za uspešno športno kariero, pa je seveda prav, da ga starši maksimalno podpirajo (Tušak idr., 2009).

1.13 CILJI

Cilji pričujoče naloge so naslednji:

CILJ 1: ugotoviti kakšni so medosebni odnosi med mlajšimi rokometašicami in njihovimi očeti,

CILJ 2: ugotoviti kakšni so medosebni odnosi med mlajšimi rokometašicami in njihovimi materami,

CILJ 3: ugotoviti kakšni so medosebni odnosi med starejšimi rokometašicami in njihovimi očeti,

CILJ 4: ugotoviti kakšni so medosebni odnosi med starejšimi rokometašicami in njihovimi materami,

CILJ 5: ugotoviti ali obstajajo statistično značilne razlike v medosebnih odnosov z materjo glede na starost rokometašice,

CILJ 6: ugotoviti ali obstajajo statistično značilne razlike v medosebnih odnosih z očetom glede na starost rokometašice,

CILJ 7: ugotoviti analizo razlik dejanskega in želenega stanja v odnosu rokometašice in njihove matere,

CILJ 8: ugotoviti analizo razlik dejanskega in želenega stanja v odnosu rokometašice in njihovi očetje.

1.14. HIPOTEZE

Hipoteze preučevanja odnos rokometošice-starši

IGRALKINO DOJEMANJE LASTNEGA VEDENJA DO STARŠEV

H1: rokometošice imajo do matere bolj odprt odnos kot do očeta

H2: rokometošice ne čutijo, da se starši obnašajo sovražno do njih

IGRALKINO DOJEMANJE VEDENJA STARŠEV DO NJE

H3: rokometošice čutijo večjo podporo očeta na področju športa

H4: rokometošice ne čutijo, da bi se njihov oče počutil nesposobnega, da bi jim pomagal pri športu

MNENJE MATER O NJIHOVEM ODNOSU DO ROKOMETOŠIC

H5: matere menijo, da rokometošice kaznujejo v manjši meri kot očetje, kadar dosegajo slabše rezultate

HIPOTEZA RAZISKOVANJA RAZLIK MED DOJEMANJEM ODNOSOV ROKOMETOŠICE-STARŠI

H6: dojemanje odnosov s starši s strani rokometošic se ujema z dojetanjem odnosa staršev do rokometošic.

HIPOTEZA RAZISKOVANJA RAZLIK MED DOJEMANJEM ODNOSOV MLAJŠE-STAREJŠE ROKOMETOŠICE

H7: med mlajšimi in starejšimi rokometošicami prihaja do statističnih razlik v dojetanju odnosov z materjo in očetom.

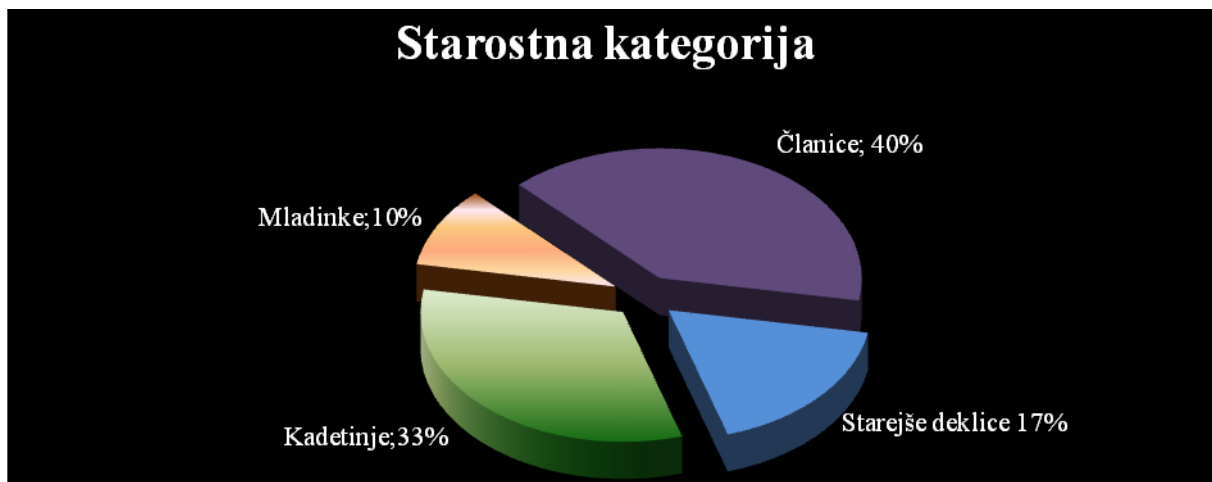
HIPOTEZE RAZISKOVANJA RAZLIK MED DEJANSKIM IN ŽELENIŠM STANJEM

H8: ni statističnih razlik v dojetanju dejanskega in želenega stanja v odnosih rokometošic z materjo in očetom.

2. METODE DE LA

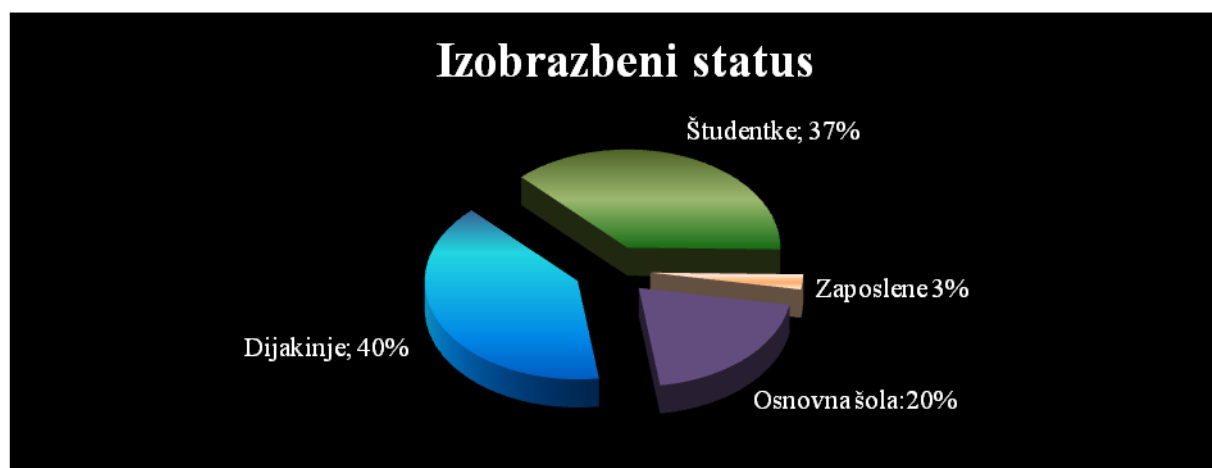
2.1 Rokometašice

Anketirane so bile rokometašice Ljubljanskega kluba Olimpije in njihovi straši. V vzorec pa je zaradi pomanjkanja igralk bilo zajetih tudi 6 bivših igralk Olimpije, ki so lansko sezono (2008/2009) igrale za Olimpijo in njihovi starši. V vzorcu je bilo zajetih 40 rokometašic različnih starostnih kategorij od starejših deklic do članic. Med njimi je 20 starejših (članic ali mladink), ki se aktivno ukvarjajo z roketom in so že profesionalke in 20 mlajših (kadetinj in starejših deklic). Povprečna starost starejših igralk je 23 let, mlajših pa 15 let.

Slika 7. Starostna kategorija rokometašic

Največji del vzorca so predstavljale članice (19 let in več), in sicer 40 odstotkov celotnega vzorca, sledile so kadetinje (15 in 16 let) s 33 odstotnim deležem, starejše deklice (13 in 14 let) z 17 odstotnim deležem in najmanjši del vzorca so zajemale mladinke (17 in 18 let) z 10 odstotnim deležem.

Slika 8. Izobrazbeni status rokometašic

V večji delež vzorca so bile vključene dijakinje (40 odstotkov) in študentke (37 odstotkov), manjši delež so zajemale osnovnošolke (20 odstotkov) in ena zaposlena (3 odstotke).

2.2 Pripomočki

V raziskavi sta bila uporabljena dva anketna vprašalnika. Prvi anketni vprašalnik o medosebnih odnosih v športu »športnik o odnosu športnika s starši« SIRQ-A(AP) (Sport Interpersonal Relationships Questionnaire, Athlete on the Athlete-Parents relationship (Wylleman, 2001, v Hižar, 2006)) so izpolnjevale rokometasice, drugega pa starši z obrnjenimi vprašanji.

Prvi vprašalnik je sestavljen iz dveh obrazcev. Prvi obrazec opisuje odnos med rokometasico in njeno materjo, drugi pa odnos med rokometasico in njenim očetom. Vsak obrazec je sestavljen iz dveh skupnih trditev. Prvih 40 trditev opisuje, kako rokometasica dojema lastno vedenje do svoje matere oziroma očeta, drugih 40 trditev pa opisuje, kako rokometasica dojema vedenje svoje matere oziroma očeta do nje same. Za vsako trditev je potrebno navesti dejansko in želeno stanje. Uporabljena je bila petstopenjska Likertova lestvica (1 = nikoli, 2 = redkokdaj, 3 = včasih, 4 = pogosto, 5 = vedno).

Drugi vprašalnik rešujeta mati in oče športnice in opisuje odnos med starši in rokometasici. Sestavljen je iz dveh skupnih trditev. Prvih 40 trditev opisuje, kaj starši čutijo in kako dojemajo vedenje rokometasice do njih, drugih 40 trditev pa opisuje, kako starši dojemajo lastno vedenje do rokometasice. Uporabljena je bila petstopenjska lestvica (1 = nikoli, 2 = redkokdaj, 3 = včasih, 4 = pogosto, 5 = vedno).

Vprašalnik meri naslednje dimenzije:

- Odnos rokometasice do matere in obratno: odprt odnos, potrebuje podporo, sovražnost, samozavest.
- Odnos rokometasice do očeta in obratno: odprt odnos, potrebuje podporo, sovražnost.
- Igralkino dožemanje vedenja matere do nje same in obratno: izražanje podpore, omejevanje, kaznovanje.
- Igralkino dožemanje vedenja očeta do nje same in obratno: izražanje podpore, omejevanje, nesposobnost, kaznovanje.

Razlaga spremenljivk

Odprt odnos: zaupljiv in pozitiven način vedenja, medsebojno razpravljanje o težavah in osebnih pogledih.

Potrebuje podporo: negotovo počutje ob odsotnosti neke osebe, čutenje potrebe po njeni čustveni podpori, nasvetih in odkritem pogovoru.

Sovražnost: čutenje, da neka oseba z nami ravna nepravilno oziroma nas je zapustila, kar ima za posledico prepričanje do točke, ko se te osebe popolnoma izogibamo.

Samozavest: svobodno izražanje lastnega mnenja in vztrajanja pri lastnih stališčih.

Podpiranje: izražanje podpore neki osebi in kaznanje zanimanja zanjo.

Omejevanje: postavljanje meja neki osebi v skladu s svojim lastnim prepričanjem.

Kaznovanje: zelo kritično vedenje do neke osebe in odločanje o tem, kaj je najboljše zanjo.

Nesposobnost: pomanjkanje lastnosti in časa, da bi neki osebi nudili pomoč.

2.3 Postopek

Podatki so bili zbrani s pomočjo anketnega vprašalnika, ki je bil anonimen in razdeljen osebno različnim starostnim kategorijam ženskega rokometnega kluba Olimpije in njihovim staršem. Zbiranje podatkov je potekalo od 4.2.2010 do 20.3.2010.

Za obdelavo podatkov je bila uporabljena deskriptivna statistika. Izračunane so bile frekvence, aritmetične sredine in standardni odkloni. Podatki so bili obdelani s statističnim programom SPSS (Statistical Package for The Social Sciences) - verzija 18. Analiza razlik je bila opravljena s pomočjo enosmerne analize variance in t-testa. Razlike se upoštevajo kot statistično pomembne pri 5-odstotni napaki.

3. REZULTATI

3.1 STATISTIČNO POMEMBNE RAZLIKE V ODNOSU ROKOMETAIŠIC S STARŠI IN STARŠEV MED SEBOJ

- rokometaišice in matere v dejanskem in zelenem stanju
- rokometaišice in očeta v dejanskem in zelenem stanju
- matere in očeta v dejanskem stanju

3.1.1. Odprt odnos staršev in rokometaišic

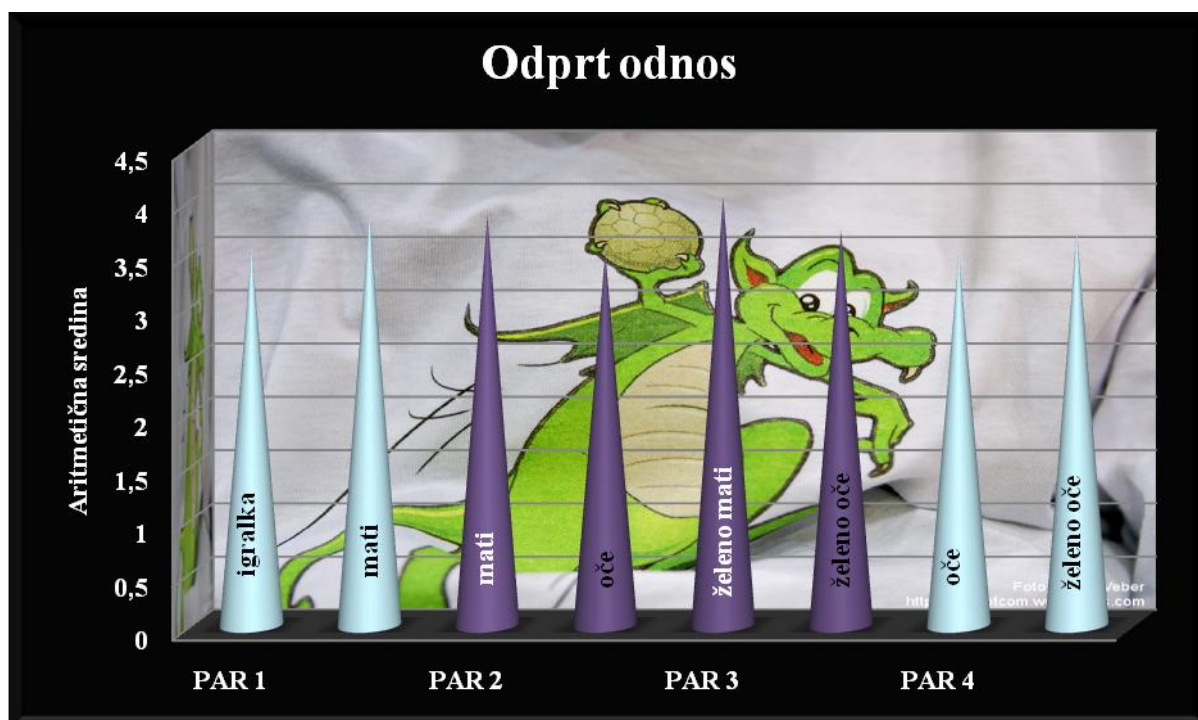
Tabela 2

Primerjave, ki se nanašajo na »odprt odnos« staršev in rokometaišic

	ODPRT ODNOS	MATI				OČE			
		M	SD	pom(r)	pom(t)	M	SD	pom(r)	pom(t)
Par 1	Igralkino dojetanje matere	3,53	0,86	0,25	0,08				
	Materino dojetanje rokometaišice	3,85	0,58	0,25	0,08				
Par 2	Materino dojetanje rokometaišice	3,85	0,58	0,29	0,00				
	Očetovo dojetanje rokometaišice					3,50	0,55	0,29	0,00
Par 3	Igralkino zeleno dojetanje matere	4,03	0,84	0,01	0,02				
	Igralkino zeleno dojetanje očeta					3,71	0,60	0,01	0,02
Par 4	Očetovo dojetanje rokometaišice					3,50	0,55	0,97	0,10
	Igralkino zeleno dojetanje očeta					3,71	0,60	0,97	0,10

Legenda: M-aritmetična sredina; SD-standardna deviacija; pom(r)-korelacija; pom(t)-statistična značilnost parametra

V Tabeli 2 so prikazane primerjave, ki se nanašajo na »odprt odnos« med starši in rokometaišicami. Statistično značilne razlike so v odtenkih vijolične, tendence pa v odtenkih svetlo modre barve.

Slika 9. Primerjave, ki se nanašajo na »odprt odnos« staršev in rokometšašic.

Materino dojetanje »odprtega odnosa« rokometšašice in »odprt odnos« rokometšašice do matere

Iz preglednice je razvidno, da matere mislijo, da imajo rokometšašice bolj odprt odnos do njih in da jim zaupajo v večji meri, kar nam kaže M vrednost (3,85), medtem ko rokometšašice ne zaupajo materam v tolikšni meri, kot si mislijo oziroma želijo, kar nam kaže M vrednost (3,53).

Med rokometšašicami in materami ne prihaja do statistično značilnih razlik pri spremenljivki »odprt odnos«, ampak meji na statistično značilni razliki, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,08.

Nizka standardna deviacija (SD=0,86 in 0,58) kaže na dokaj homogene odgovore.

Materino in očetovo dojetanje »odprtega odnosa« rokometšašice

Zaznamo lahko, da matere menijo, da imajo rokometšašice do njih bolj odprt odnos (M vrednost-3,85) kot to mislijo očetje (M vrednost-3,50).

Med materami in očeti prihaja do statistično značilnih razlik pri spremenljivki »odprt odnos«, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,04.

Odgovori so skoraj enotni, kar kaže standardna deviacija (SD=0,58 in 0,55).

»Odprt odnos« rokometšašice do matere in očeta

Kljub temu, da imajo rokometšašice do matere bolj odprt odnos kot do očeta, pa si želijo, da bi do matere imele še večje zaupanje (M vrednost-4,03), kot do očeta (M vrednost-3,71).

Med materami in očeti prihaja do statistično značilnih razlik pri spremenljivki »odprt odnos«, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,02.

Standardna deviacija je tukaj nekoliko višja (SD=0,84 in 0,60), vendar še vedno nakazuje dokaj usklajene odgovore.

Očetovo dojetanje »odprtega odnos« rokometašice in »odprt odnos« rokometašice do očeta v zelenem stanju

Očetje so mnenja, da se rokometašice do njih vedejo na pozitiven in zaupljiv način (M vrednost-3,50), te pa si želijo, da bi z očetom lažje razpravljale o težavah oziroma osebnih pogledih (M vrednost-3,71).

Med rokometašicami in očeti ne prihaja do statistično značilnih razlik pri spremenljivki »odprt odnos«, ampak meji na statistično pomembni razliki, kar nam kaže pom(t), ki je 0,10.

Odgovori so skoraj identični, kar nam kaže standardna deviacija (SD=0,55 in 0,60).

3.1.2 Igralkina potreba po starševski podpori

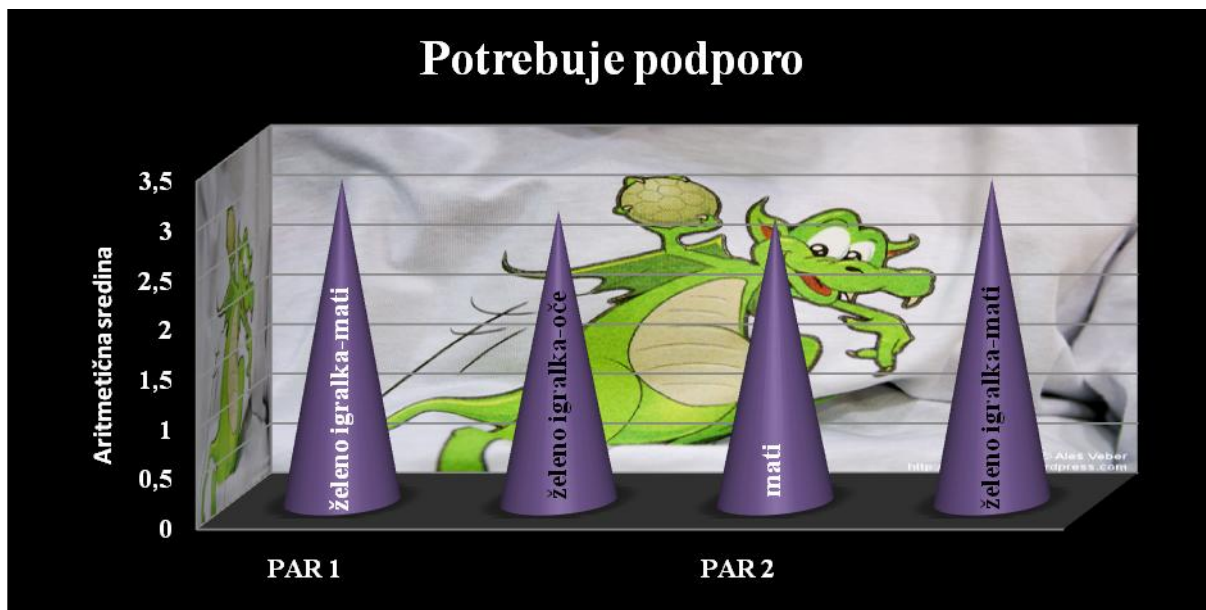
Tabela 3

Primerjave, ki se nanašajo na »potrebuje podporo« rokometašice od staršev

	POTREBUJE PODPORO	MATI				OČE			
		M	SD	pom(r)	pom(t)	M	SD	pom(r)	pom(t)
Par 1	Igralkino zeleno dojetanje matere	3,25	0,70	0,16	0,04				
	Igralkino zeleno dojetanje očeta					2,93	0,79	0,16	0,04
Par 2	Materino dojetanje rokometašice	2,86	0,55	0,55	0,01				
	Igralkino zeleno dojetanje matere	3,25	0,70	0,55	0,01				

Legenda: **M**-aritmetična sredina; **SD**-standardni odklon; **pom(r)**-korelacija; **pom(t)**-statistična značilnost parametra

V Tabeli 3 so prikazane primerjave, ki se nanašajo na » potrebuje podporo« rokometašice od staršev. Statistično značilne razlike so v odtenkih vijolične barve.

Slika 10. Primerjave, ki se nanašajo na »potrebuje podporo« rokometašice od staršev.

Igralkina »potreba po podpori« matere in očeta

Iz preglednice je razvidno, da si rokometašice želijo večjo čustveno podporo matere in potrebo po nasvetih (M vrednost-3,25). Od očeta pričakujejo manjšo podporo, vendar še vedno zmerno, ker se počutijo negotovo, če oče ni prisoten na njihovem tekmovanju (M vrednost-2,93).

Med materami in očeti prihaja do statistično značilnih razlik pri spremenljivki »potrebuje podporo«, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,04.

Standardna deviacija je tukaj nekoliko višja (SD=0,70 in 0,79), vendar še vedno nakazuje dokaj usklajene odgovore.

Materino dožemanje »potrebuje podporo« rokometašica in igralkina »potreba po podpori« matere v želenem stanju

Matere menijo, da rokometašice ne potrebujejo veliko njihove čustvene podpore (M vrednost-2,86) in da njihova prisotnost na tekmovanju ni nujna za njihov uspeh. Rokometašice pa si želijo, da bi imele več čustvene podpore s strani matere in da bi se z njo lahko odkrito pogovarjale o športu (M vrednost-3,25).

Med rokometašicami in materami prihaja do statistično značilnih razlik pri spremenljivki »potrebuje podporo«, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,01.

Nizka standardna deviacija (SD=0,547 in 0,70) kaže na dokaj homogene odgovore.

3.1.3 »Sovražnost« staršev do rokometaršic

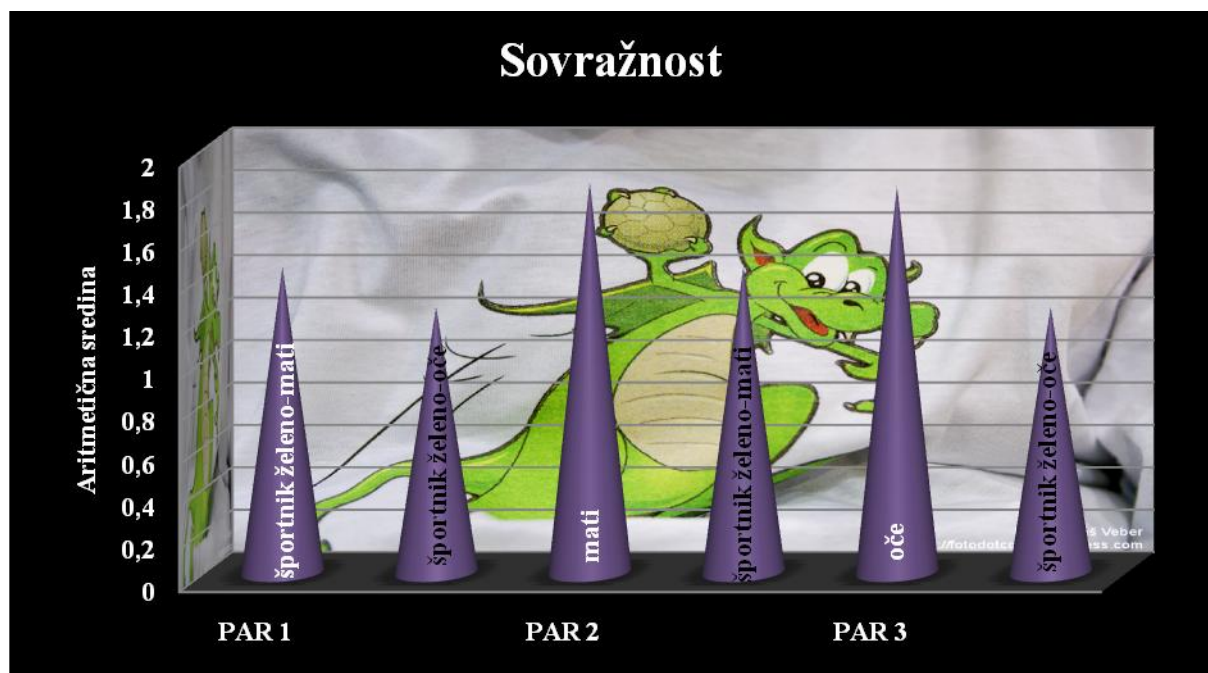
Tabela 4

Primerjave, ki se nanašajo na »sovražnost« staršev do rokometaršic

	SOVRAŽNOST		MATI		OČE				
		M	SD	pom(r)	pom(t)	M	SD	pom(r)	pom(t)
Par 1	Igralkino želeno dojevanje matere	1,44	0,65	0,00	0,05				
	Igralkino želeno dojevanje očeta					1,25	0,40	0,00	0,05
Par 2	Materino dojevanje rokometaršic	1,84	0,47	0,58	0,00				
	Igralkino želeno dojevanje matere	1,44	0,65	0,58	0,00				
Par 3	Očetovo dojevanje rokometaršic					1,82	0,72	0,80	0,00
	Igralkino želeno dojevanje očeta					1,25	0,40	0,80	0,00

Legenda: **M**-aritmetična sredina; **SD**-standardni odklon; **pom(r)**-korelacija; **pom(t)**-statistična značilnost parametra

V Tabeli 4 so prikazane primerjave, ki se nanašajo na »sovražnost« staršev do rokometaršic. Statistično značilne razlike so v odtenkih vijolične barve.

Slika 11. Primerjave, ki se nanašajo na »sovražnost« staršev do rokometaršic.

Igralkino dojetanje »sovražnosti« matere in očeta do nje

Iz preglednice je razvidno, da rokometašice ne čutijo, da bi se starši do njih obnašali sovražno. Kljub temu pa si želijo, da bi se matere (M vrednost-1,44) in očetje (M vrednost-1,25) manjkraj do njih obnašali nepravilno. Čutijo, da matere večkrat z njimi ravnaajo nepravilno in zaradi tega pride med njima večkrat do konflikta.

Med materami in očeti prihaja do statistilno značilnih razlik pri spremenljivki »sovražnost«, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,04.

Odgovori so dokaj enotni, kar kaže standardna deviacija (SD=0,65 in 0,40).

Materino dojetanje »sovražnosti« rokometašice in igralino dojetanje »sovražnosti« matere do nje v želenem stanju

Zaznamo lahko, da matere mislijo, da do rokometašic niso nepravilne in da z njimi skoraj nikoli ne stopijo v večji konflikt (M vrednost-1,84). Rokometasice pa si želijo, da bi se matere še manj sovražno obnašale do njih in da ne bi nikoli dobile občutek, da jih je mati zapustila (M vrednost-1,44).

Med rokometašicami in materami prihaja do statistilno značilnih razlik pri spremenljivki »sovražnost«, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,00.

Odgovori so skoraj enotni, kar kaže standardna deviacija (SD=0,47 in 0,65).

Očetovo dojetanje »sovražnosti« do rokometašice in igralino dojetanje »sovražnosti« očeta do nje v želenem stanju

Zaznamo lahko, da očetje mislijo, da so do rokometašic redko nepravilni (M vrednost-1,82). Rokometasice pa si želijo, da z očeti sploh ne bi prihajale v konflikt (M vrednost-1,25).

Med rokometašicami in očeti prihaja do statistilno značilnih razlik pri spremenljivki »sovražnost«, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,00.

Nizka standardna deviacija kaže, da so odgovore dokaj isti (SD=0,72 in 0,40).

3.1.4 »Podpora« staršev rokometošicam

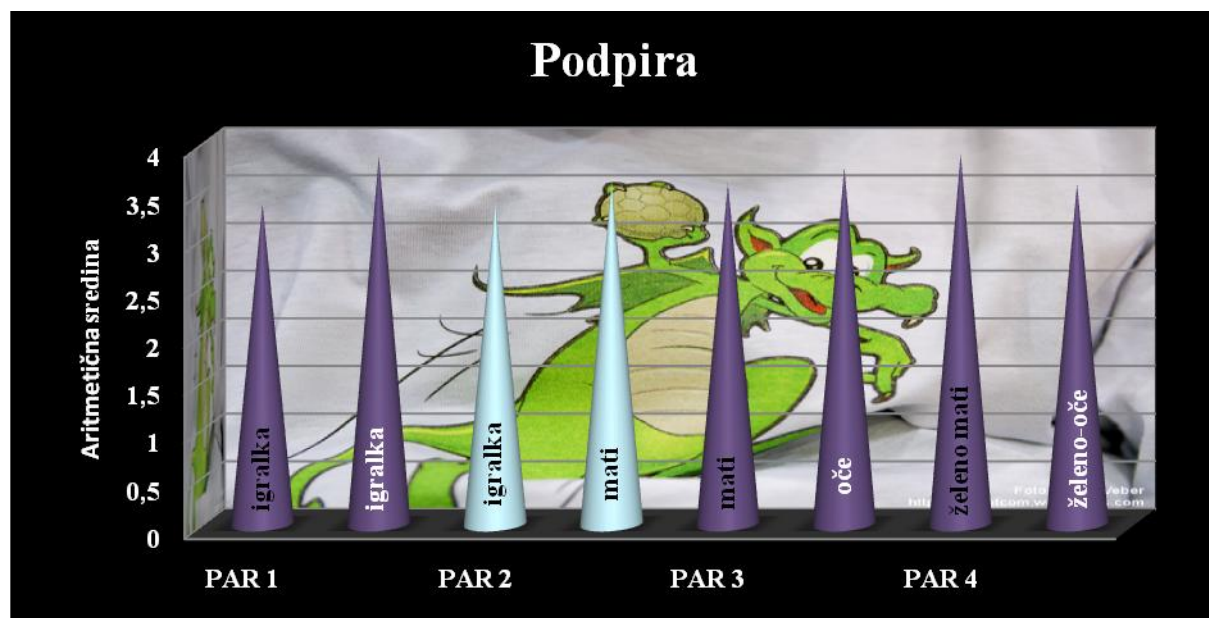
Tabela 5

Primerjave, ki se nanašajo na »podporo« staršev rokometošicam

	PODPIRA		MATI		OČE				
	M	SD	pom(r)	pom(t)	M	SD	pom(r)	pom(t)	
Par 1	Igralkino dojemanje matere	3,37	0,63	0,52	0,00				
	Igralkino dojemanje očeta					3,86	0,68	0,52	0,00
Par 2	Igralkino dojemanje matere	3,37	0,63	0,71	0,09				
	Materino dojemanje rokometošice	3,58	0,44	0,71	0,09				
Par 3	Materino dojemanje rokometošice	3,58	0,44	0,01	0,03				
	Očetovo dojemanje rokometošice					3,74	0,39	0,06	0,03
Par 4	Igralkino zeleno dojemanje matere	3,57	0,66	0,08	0,01				
	Igralkino zeleno dojemanje očeta					3,88	0,57	0,08	0,01

Legenda: **M**-aritmetična sredina; **SD**-standardni odklon; **pom(r)**-korelacija; **pom(t)**-statistična značilnost parametra

V Tabeli 5 so prikazane primerjave, ki se nanašajo na »podporo« staršev rokometošicam. Statistično značilne razlike so v odtenkih vijolične, tendenca pa v odtenku svetlo modre barve.

Slika 12. Primerjave, ki se nanašajo na »podporo« staršev rokometošicam.

Igralkino dojetanje »podpore« matere in očeta

Iz preglednice je razvidno, da rokometasice čutijo, da jih očetje bolj podpirajo v športu in kažejo večje zanimanje za njihove dosežke (M vrednost-3,86), medtem ko matere ne kažejo tolikšnega zanimanja za njihovo tekmovalnost in uspehe (M vrednost-3,37).

Med materami in očeti prihaja do statistično značilnih razlik pri spremenljivki »podpora«, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,00.

Odgovori so skoraj enotni, kar kaže standardna deviacija (SD=0,63 in 0,68).

Materino dojetanje »podpore« rokometasici in igralnikino dojetanje »podpore« matere

Zaznamo lahko, da matere mislijo, da rokometasice podpirajo v večji meri (M vrednost-3,58), kot to dojemajo one (M vrednost-3,37).

Med rokometasicami in materami ne prihaja do statistično značilnih razlik pri spremenljivki »podpora«, ampak meji na statistično značilni razliki, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,09.

Nizka standardna deviacija kaže, da so odgovore dokaj isti (SD=0,63 in 0,44).

Materino in očetovo dojetanje »podpore« rokometasici

Iz preglednice lahko vidimo, da očetje kažejo večjo podporo rokometasicam in zanimanju za njihove dosežke (M vrednost-3,74), kot matere (M vrednost-3,58).

Med materami in očeti prihaja do statistično značilnih razlik pri spremenljivki »podpora«, kar kaže pom(t) vrednost, ki je 0,03.

Odgovori so skoraj enotni, kar kaže standardna deviacija (SD=0,44 in 0,40).

Igralkino dojetanje »podpore« matere in očeta v zelenem stanju

Rokometasice si želijo, da bi jih očetje še bolj podpirali v športu in izkazovali večjo zanimanje za njihove rezultate (M vrednost-3,88), kot to pričakujejo od mater (M vrednost-3,57).

Med materami in očeti prihaja do statistično značilnih razlik pri spremenljivki »podpora«, kar kaže pom(t) vrednost, ki je 0,01.

Nizka standardna deviacija (SD=0,66 in 0,57) kaže na dokaj homogene odgovore.

3.1.5 »Omejevanje« staršev rokometošic

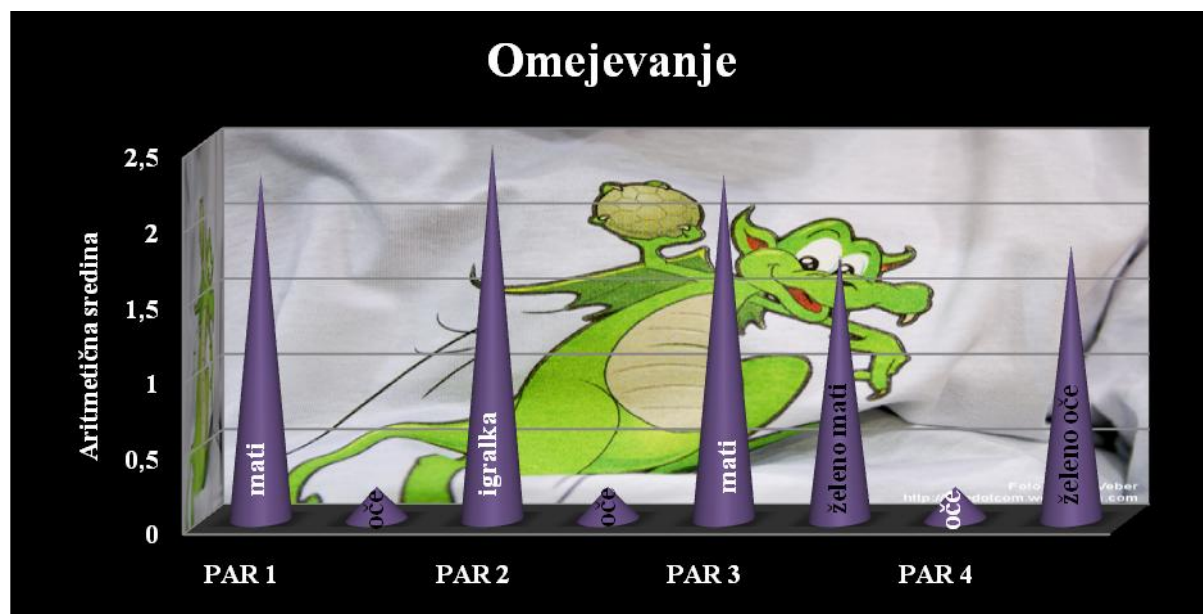
Tabela 6

Primerjave, ki se nanašajo na »omejevanje« staršev rokometošic

	OMEJEVANJE	MATI				OČE			
		M	SD	pom(r)	pom(t)	M	SD	pom(r)	pom(t)
Par 1	Materino dojemanje rokometošic	2,30	0,41	0,03	0,00				
	Očetovo dojemanje rokometošic					0,22	0,05	0,03	0,00
Par 2	Igralkino dojemanje očeta					2,50	0,56	0,02	0,00
	Očetovo dojemanje rokometošic					0,22	0,05	0,02	0,00
Par 3	Materino dojemanje rokometošic	2,30	0,41	0,00	0,00				
	Igralkino zeleno dojemanje matere	1,76	0,44						
Par 4	Očetovo dojemanje rokometošic					0,22	0,05	0,13	0,00
	Igralkino zeleno dojemanje očeta					1,83	0,47	0,13	0,00

Legenda: **M**-aritmetična sredina; **SD**-standardni odklon; **pom(r)**-korelacija; **pom(t)**-statistična značilnost parametra

V Tabeli 6 so prikazane primerjave, ki se nanašajo na »omejevanje« staršev rokometošic. Statistično značilne razlike so v odtenkih vijolične barve.

Slika 13. Primerjave, ki se nanašajo na »omejevanje« staršev rokometošic.

Igralkino dojetanje »omejevanja« matere in očeta do nje

Iz preglednice je razvidno, da matere v večji meri nadzorujejo rokometišice oziroma jih omejujejo (M vrednost-2,3), medtem ko očetje puščajo rokometišicam večjo svobodo razmišljanja in dejanj (M vrednost-0,22).

Med materami in očeti prihaja do statistično značilnih razlik pri spremenljivki »omejevanja«, kar kaže pom(t) vrednost 0,00.

Nizka standardna deviacija (SD=0,41 in 0,05) kaže na dokaj homogene odgovore.

Igralkino dojetanje »omejevanja« očeta do nje in očetovo dojetanje »omejevanja« rokometišice

Zaznamo lahko, da so rokometišice mnenja, da jih očetje omejujejo (M vrednost-2,50), očetje pa mislijo, da jim puščajo preveč svobodo v dejanjih in da so preveč popustljivi do njih (M vrednost-0,22).

Med rokometišicami in očeti prihaja do statistično značilnih razlik pri spremenljivki »omejevanja«, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,00.

Odgovori so dokaj skladni, kar kaže standardna deviacija (SD=0,56 in 0,05).

Materino dojetanje »omejevanja« rokometišice in igralnikino dojetanje »omejevanja« matere v zelenem stanju

Matere dojemajo, da rokometišice omejujejo več kot bi si one želele (M vrednost-2,30), rokometišice pa bi si želele večjo svobodo dejanj kot ga imajo (M vrednost-1,76).

Med rokometišicami in materami prihaja do statistično značilnih razlik pri spremenljivki »omejevanje«, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,00.

Odgovori so skoraj isti, kar nam kaže standardna deviacija (SD=0,41 in 0,44).

Očetovo dojetanje »omejevanja« rokometišice in igralnikino dojetanje »omejevanja« očeta v zelenem stanju

Očetje dojemajo, da rokometišice omejujejo v večji meri kot to zaznavajo one (M vrednost-1,83). Želijo pa si, da bi jih očetje kdaj pa kdaj omejili v dejanjih in nastopili bolj avtoritativno (M vrednost-1,76).

Med rokometišicami in očeti prihaja do statistično značilnih razlik pri spremenljivki »omejevanje«, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,00.

Zelo nizka standardna deviacija govori, da so odgovori skoraj identični (SD=0,05 in 0,47).

3.1.6 »Kaznovanje« staršev rokometišč

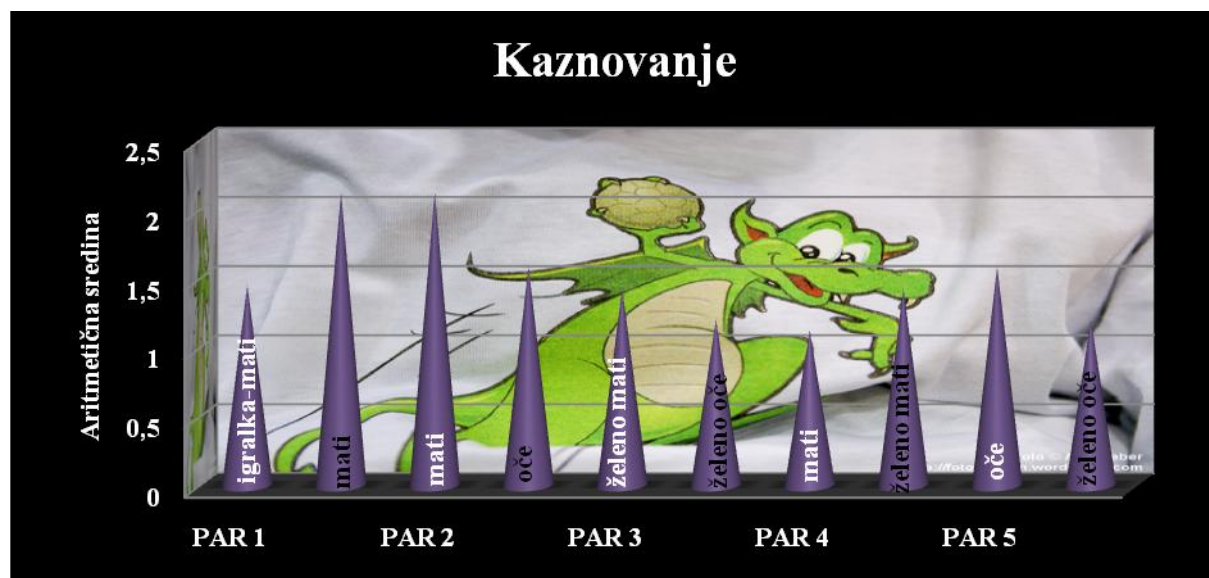
Tabela 7

Primerjave, ki se nanašajo na »kaznovanje« staršev rokometišč

	KAZNOVANJE	MATI				OČE			
		M	SD	pom(r)	pom(t)	M	SD	pom(r)	pom(t)
Par 1	Igralkino dojevanje matere	1,46	0,52	0,62	0,00				
	Materino dojevanje rokometiščice	2,13	0,29	0,62	0,00				
Par 2	Materino dojevanje rokometiščice	2,13	0,29	0,47	0,00				
	Očetovo dojevanje rokometiščice					1,59	0,45	0,47	0,00
Par 3	Igralkino zeleno dojevanje matere	1,43	0,72	0,02	0,04				
	Igralkino zeleno dojevanje očeta					1,20	0,33	0,02	0,04
Par 4	Materino dojevanje rokometiščice	2,13	0,29	0,82	0,00				
	Igralkino zeleno dojevanje matere	1,43	0,72	0,82	0,00				
Par 5	Očetovo dojevanje rokometiščice					1,59	0,45	0,29	0,00
	Igralkino zeleno dojevanje očeta					1,20	0,33	0,29	0,00

Legenda: **M**-aritmetična sredina; **SD**-standardni odklon; **pom(r)**-korelacija; **pom(t)**-statistična značilnost parametra

V Tabeli 7 so prikazane primerjave, ki se nanašajo na »kaznovanje« staršev rokometišč. Statistično značilne razlike so v odtenkih vijolične barve.

Slika 14. Statistično značilne primerjave, ki se nanašajo na »kaznovanje« staršev rokometišč.

Igralkino dojetanje »kaznovanja« matere do nje in materino dojetanje »kaznovanja« rokometašice

Iz preglednice je razvidno, da rokometašice dojemajo, da matere niso kritične do njih in njihovih rezultatov na tekmovanjih (M vrednost-1,46), medtem ko matere le mislijo, da so malo bolj krivične do rokometašic v primerjavi z njihovim mišljenjem (M vrednost-2,13).

Med rokometašicami in materami prihaja do statističnih značilnih razlik pri spremenljivki »kaznovanje«, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,00.

Nizka standardna deviacija (SD=0,52 in 0,29) kaže na dokaj homogene odgovore

Materino in očetovo dojetanje »kaznovanja« rokometašice

Zaznamo lahko, da matere menijo, da rokometašice kaznujejo v večji meri kot očetje (M vrednost-2,13), medtem ko so očetje menijo, da so manj krivični do rokometašic oziroma njihovih rezultatov na tekmovanjih in dopuščajo, da se same odločajo kaj je dobro za njih (M vrednost-1,59).

Med materami in očeti prihaja so statistično značilnih razlik pri spremenljivki »kaznovanje«, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,00.

Odgovori so dokaj enotni, kar nam kaže standardna deviacija (SD=0,29 in 0,45).

Igralkino dojetanje »kaznovanja« matere in očeta do nje v zelenem stanju

Rokometašice si želijo, da bi bili očetje (M vrednost-1,20) in matere (M vrednost-1,43) minimalno kritični do njih in rezultatov, ki jih dosegajo na tekmovanjih, posebej to pričakujejo od očetov.

Med materami in očeti prihaja do statistično značilnih razlik pri spremenljivki »kaznovanje«, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,04.

Standardna deviacija (SD=0,72 in 0,33), kaže na skoraj identične odgovore.

Materino dojetanje »kaznovanja« rokometašice in igralnikino dojetanje »kaznovanja« matere do nje v zelenem stanju

Iz tabele lahko razberemo, da matere mislijo, da do rokometašic in njihovih rezultatov na tekmovanjih niso pretirano kritične (M vrednost-2,13), nasprotno pa to dojemajo rokometašice, ki si želijo, da bi od matere dobivale samo pozitivno spodbudo in realne kritike, kar se tiče njihovega tekmovanja in rezultatov (M vrednost-1,43).

Med rokometašicami in materami prihaja do statistično značilnih razlik pri spremenljivki »kaznovanje«, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,00.

Odgovori so dokaj homogeni (SD=0,29 in 0,72).

Očetovo dojetanje »kaznovanja« rokometišice in igralkino dojetanje »kaznovanja« očeta do nje v zelenem stanju

Iz tabele lahko razberemo tudi, da očetje mislijo, da do rokometišic in njihovih rezultatov na tekmovanjih niso pretirano kritični (M vrednost-1,59), medtem ko si rokometišice želijo, da bi očetje bili še manj kritični do njih (M vrednost-1,20).

Med rokometišicami in očeti prihaja do statistično značilnih razlik pri spremenljivki »kaznovanje«, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,00.

Nizka standardna deviacija (SD=0,45 in 0,33) kaže na dokaj iste odgovore.

3.1.7 »Nesposobnost« staršev do rokometišic

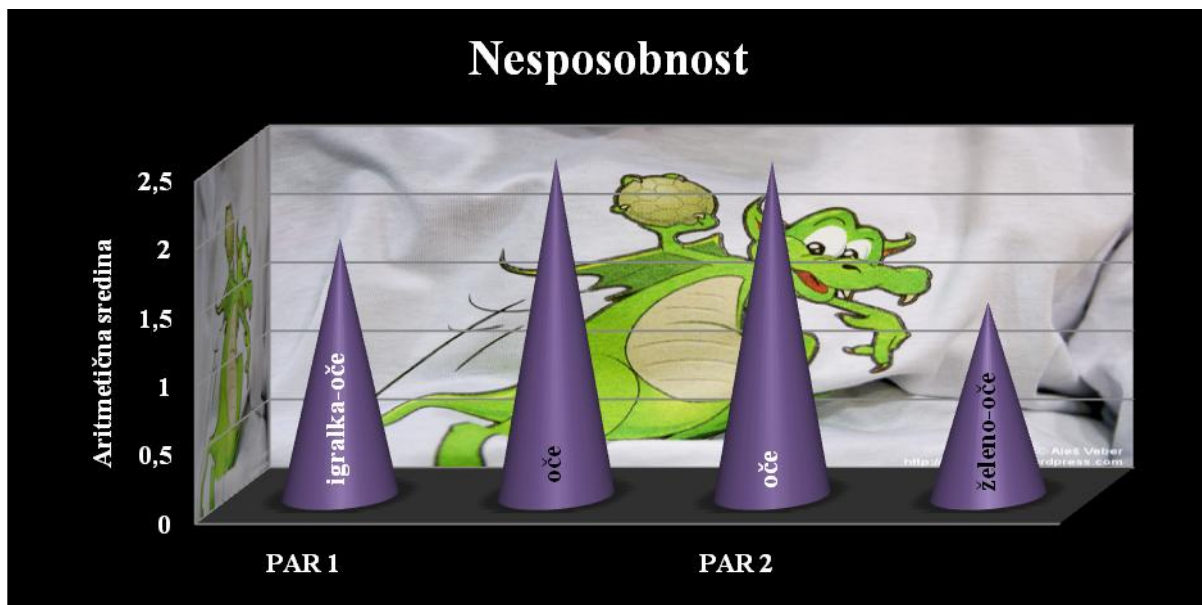
Tabela 8

Primerjave, ki se nanašajo na »nesposobnost« očeta do rokometišice

	NESPOSOBNOST	MATI				OČE			
		M	SD	pom(r)	pom(t)	M	SD	pom(r)	pom(t)
Par 1	Igralkino dojetanje očeta	1,88	0,73	0,22	0,00				
	Očetovo dojetanje rokometišice	2,47	0,41	0,22	0,00				
Par 2	Očetovo dojetanje rokometišice	2,47	0,41	0,02	0,00				
	Igralkino zeleno dojetanje očeta	1,42	0,65	0,02	0,00				

Legenda: **M**-aritmetična sredina; **SD**-standardni odklon; **pom(r)**-korelacija; **pom(t)**-statistična značilnost parametra

V Tabeli 8 so prikazane primerjave, ki se nanašajo na »nesposobnost« očeta do rokometišice. Statistično značilne razlike so v odtenkih vijolične barve.

Slika 15. Primerjave, ki se nanašajo na »nesposobnost« očeta do rokometiške.

Igralkino dojetanje »nesposobnosti« očeta in očetovo dojetanje »nesposobnosti« do rokometiške

Iz preglednice je razvidno, da rokometiške menijo, da imajo očetje dosti časa in lastnosti, da jim lahko pomagajo v športu (M vrednost-1,88), medtem ko očetje mislijo, da si za rokometiške še vedno vzamejo premalo časa in da jim primanjkuje znanja s področja športa (M vrednost-2,47).

Med rokometiškami in očeti prihaja do statistično značilnih razlik pri spremenljivki »nesposobnost«, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,00.

Nizka standardna deviacija (SD=0,73 in 0,41) kaže na dokaj homogene odgovore.

Očetovo dojetanje »nesposobnosti« do rokometiške in igrankino dojetanje »nesposobnosti« očeta v zelenem stanju

Zaznamo lahko, da očetje menijo, da dosti časa posvetijo rokometiškam (M vrednost-2,47) in da imajo potrebne lastnosti, da jim pomagajo, rokometiške pa si želijo, da bi bilo tako tudi v bodoče oziroma, da bi z očetom preživele čim več časa (M vrednost-1,42).

Med rokometiškami in očeti prihaja do statistično značilnih razlik pri spremenljivki »nesposobnost«, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,00.

Odgovori so dokaj enaki (SD=0,41 in 0,65).

3.2 STATISTIČNO NEPOMEMBNE RAZLIKE V ODNOSU ROKOMETAŠIC S STARŠI IN STARŠEV MED SEBOJ

Tabela 10

Primerjave, ki se nanašajo na odnos rokometošic s starši in staršev med seboj

SPREMENLJIVKE		MATI				OČE			
		M	SD	pom(r)	pom(t)	M	SD	pom(r)	pom(t)
Par 1	Igralkino dožemanje matere »odprt odnos«	3,53	0,86	0,16	0,24				
	Igralkino dožemanje očeta					3,36	0,56	0,16	0,24
Par 2	Igralkino dožemanje očeta »odprt odnos«					3,36	0,56	0,97	0,27
	Očetovo dožemanje rokometošice					3,50	0,55	0,97	0,27
Par 3	Materino dožemanje rokometošice »odprt odnos«	3,85	0,58	0,41	0,32				
	Igralkino želeno dožemanje matere	4,03	0,84	0,41	0,32				
Par 4	Igralkino dožemanje matere »potrebuje podporo«	2,90	0,64	0,32	0,11				
	Igralkino dožemanje očeta					2,66	0,78	0,32	0,11
Par 5	Igralkino dožemanje matere »potrebuje podporo«	2,90	0,64	0,73	0,78				
	Materino dožemanje rokometošice	2,86	0,55	0,73	0,78				
Par 6	Materino dožemanje rokometošice »potrebuje podporo«	2,86	0,55	0,27	0,60				
	Očetovo dožemanje rokometošice					2,80	0,59	0,27	0,60
Par 7	Igralkino dožemanje očeta »potrebuje podporo«					2,66	0,78	0,56	0,38
	Očetovo dožemanje rokometošice					2,80	0,59	0,56	0,38
Par 8	Očetovo dožemanje rokometošice »potrebuje podporo«					2,80	0,59	0,85	0,40
	Igralkino želeno dožemanje očeta					2,93	0,79	0,85	0,40
Par 9	Igralkino dožemanje matere »sovražnost«	1,70	0,42	0,00	0,38				
	Igralkino dožemanje očeta					1,79	0,80	0,00	0,38

Par 10	Igralkino dojevanje matere »sovražnost«	1,70	0,42	0,54	0,14				
	Materino dojevanje rokometašice	1,84	0,47	0,54	0,14				
Par 11	Materino dojevanje rokometašice »sovražnost«	1,84	0,47	0,07	0,89				
	Očetovo dojevanje rokometašice					1,82	0,72	0,07	0,89
Par 12	Igralkino dojevanje očeta »sovražnost«					1,79	0,80	0,15	0,81
	Očetovo dojevanje rokometašice					1,82	0,72	0,15	0,81
Par 13	Igralkino dojevanje matere »samozavest«	3,36	0,58	0,93	0,16				
	Materino dojevanje rokometašice	3,55	0,61	0,93	0,16				
Par 14	Materino dojevanje rokometašice »samozavest«	3,55	0,61	0,64	0,58				
	Igralkino zeleno dojevanje matere	3,43	0,57	0,64	0,58				
Par 15	Igralkino dojevanje očeta »podpira«					3,86	0,68	0,34	0,29
	Očetovo dojevanje rokometašice					3,74	0,39	0,34	0,29
Par 16	Igralkino dojevanje matere »podpira«	3,58	0,44	0,88	0,94				
	Igralkino zeleno dojevanje matere	3,57	0,66	0,88	0,94				
Par 17	Očetovo dojevanje rokometašice »podpira«					3,74	0,39	0,05	0,13
	Igralkino zeleno dojevanje očeta					3,88	0,57	0,05	0,13
Par 18	Igralkino dojevanje matere »omejevanje«	2,34	0,55	0,03	0,13				
	Igralkino dojevanje očeta					2,50	0,56	0,03	0,13
Par 19	Igralkino dojevanje matere »omejevanje«	2,34	0,55	0,90	0,70				
	Materino dojevanje rokometašice	2,30	0,41	0,90	0,70				
Par 20	Igralkino zeleno dojevanje matere »omejevanje«	1,76	0,44	0,00	0,32				
	Igralkino zeleno dojevanje očeta					1,83	0,47	0,00	0,32
Par 21	Igralkino dojevanje matere »kaznovanje«	1,46	0,51	0,00	0,79				
	Igralkino dojevanje očeta					1,44	0,50	0,00	0,79

Igralkino dojetanje očeta »kaznovanje«	1,43	0,50	0,84	0,17
Očetovo dojetanje rokometašice	1,59	0,45	0,84	0,17

Legenda: **M**-aritmetična sredina; **SD**-standardni odklon; **pom(r)**- korelacija; **pom(t)**- statistična značilnost parametra

Iz Tabele 10 je razvidno, da je med rokometašicami in starši prišlo do razlik v dojetanju medosebnega odnosa v dejanskem in želenem stanju, vendar ne do statistično značilnih.

3.3 STATISTIČNO POMEMBNE RAZLIKE MLAJŠIH IN STAREJŠIH ROKOMETAIŠIC V ODNOSU S STARŠI

Tabela 11

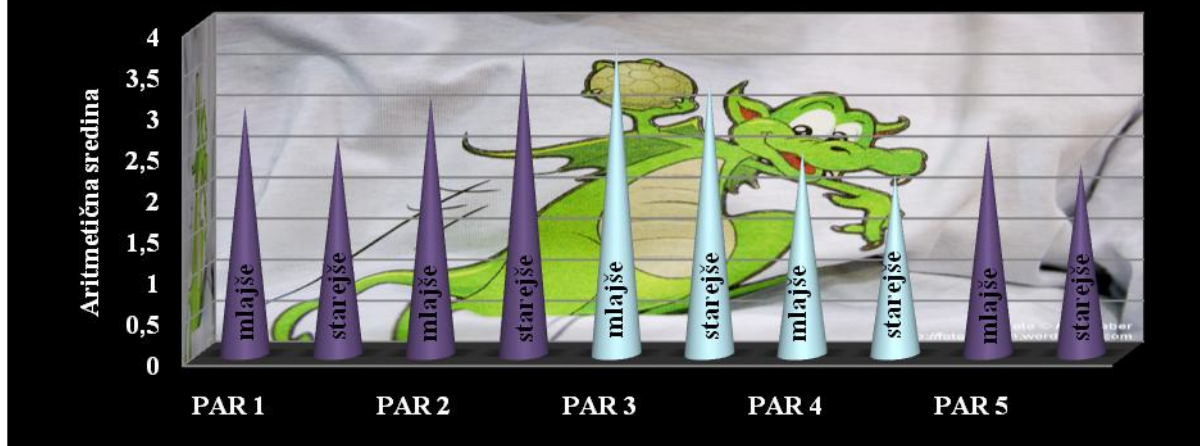
Primerjave mlajših in starejših rokometašic v odnosu s starši

	SPREMENLJIVKE	MLAJŠE(do 18 let)		STAREJŠE(18 in več)		
		M	SD	M	SD	pom(t)
PAR 1	Materino dojetanje rokometašice »potrebuje podporo«	3,02	0,53	2,66	0,52	0,04
PAR 2	Igralkino dojetanje matere »samozavest«	3,13	0,49	3,65	0,57	0,00
PAR 3	Igralkino želeno dojetanje matere »podpira«	3,74	0,61	3,36	0,68	0,07
PAR 4	Igralkino dojetanje matere »omejevanje«	2,47	0,62	2,18	0,43	0,10
PAR 5	Igralkino dojetanje očeta »omejevanje«	2,66	0,47	2,30	0,60	0,04

Legenda: **M**-aritmetična sredina; **SD**-standardni odklon; **pom(t)**- statistična značilnost parametra

V Tabeli 11 so prikazane primerjave, ki se nanašajo na primerjavo mlajših in starejših rokometašic v odnosu s starši. Statistično značilne razlike so v odtenkih vijolične, tendence pa v odtenkih svetlo modre barve.

Primerjava mlajših in starejših po različnih spremenljivkah

Slika 16. Primerjave mlajših in starejših rokometasic v odnosu s starši.

Materino dojemanje »potrebujejo podporo« mlajše in starejše rokometasice

Iz preglednice je razvidno, da matere menijo, da tako mlajše (M vrednost-3,02), kot starejše (M vrednost-2,66) rokometasice potrebujejo njihovo čustveno podporo, potrebo po pogovoru in nasvetih. Vendar pa so mnenja, da se mlajše večkrat zatečejo k njim po podporo, medtem ko starejše kot so, vse manj jih potrebujejo.

Pri primerjavi mlajših in starejših rokometasic prihaja do statističnih značilnih razlik pri spremenljivki »potrebujejo podporo«, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,04.

Odgovori so skoraj identični, kar nam kaže standardna deviacija (SD=0,53 in 0,52).

»Samozavest« mlajših in starejših rokometasic do matere

Zaznamo lahko, da se starejše rokometasice obnašajo bolj samozavestno (M vrednost-3,65), kot mlajše rokometasice (M vrednost-3,13), kar pomeni, da že uveljavljajo svoja načela in stojijo za lastnim prepričanjem.

Pri primerjavi mlajših in starejših rokometasic prihaja do statistično značilnih razlik pri spremenljivki »samozavest« do mater, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,00.

Nizka standardna deviacija (SD=0,49 in 0,57) kaže na dokaj homogene odgovore.

Dojemanje »podpore« mlajših in starejših rokometasic od matere v zelenem stanju

Iz tabele lahko zasledimo, da mlajše rokometasice čutijo, da jih matere bolj podpirajo in kažejo večje zanimanje zanje in za njihove rezultate (M vrednost-3,74). Starejše pa menijo, da jih matere podpirajo zgolj včasih in ne kažejo tolikšnega zanimanje za njihovo tekmovalnost kot pri mlajših (M vrednost-3,36).

Pri primerjavi mlajših in starejših rokometašicah prihaja do statistično značilnih razlik pri spremenljivki »podpora« matere, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,07 vendar pa ta razlika ni statistično pomembna, ampak meji na statistično pomembni.

Odgovori se med seboj ne razlikujejo veliko ($SD=0,61$ in $0,68$).

Dojemanje materinega »omejevanja« mlajših in starejših rokometašic

Mlajše rokometašice čutijo, da jih matere redko omejujejo (M vrednost-2,47), njihova vzgoja ne temelji na avtoriteti, je večkrat popustljiva. Starejše rokometašice pa dojemajo odnos z materjo kot sproščen in še manj omejujoč (M vrednost-2,18), kot pri mlajših rokometašicah.

Pri primerjavi mlajših in starejših rokometašicah prihaja do statistično značilnih razlik pri spremenljivki »omejevanje« mater, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,10, vendar pa ta razlika ni statistično pomembna, ampak meji na statistično pomembni.

Nizka standardna deviacija ($SD=0,62$ in $0,43$) kaže na dokaj homogene odgovore.

Dojemanje očetovega »omejevanja« mlajših in starejših rokometašic

Mlajše rokometašice čutijo, da jih tudi očetje redko omejujejo (M vrednost-2,66), vendar še vedno bolj kot pa omejujejo starejše rokometašice (M vrednost-2,30).

Pri primerjavi mlajših in starejših rokometašicah prihaja do statistično značilnih razlik pri spremenljivki »omejevanje« očeta, kar nam kaže pom(t) vrednost, ki je 0,04.

Med odgovori skoraj da ni razlik ($SD=0,47$ in $0,60$).

3.4 STATISTIČNO NEPOMEMBNE RAZLIKE MLAJŠIH IN STAREJŠIH ROKOMETAIŠIC V ODNOSU S STARŠI

Tabela 12

Primerjave mlajših in starejših rokometaišic v odnosu s starši

	SPREMENLJIVKE	MLAJŠE(do 18 let)		STAREJŠE(18 in več)		
		M	SD	M	SD	pom(t)
PAR 1	Igralkino dojevanje matere »odprt odnos«	3,58	0,99	3,47	0,69	0,71
PAR 2	Igralkino dojevanje očeta »odprt odnos«	3,34	0,55	3,37	0,60	0,86
PAR 3	Materino dojevanje rokometaišice »odprt odnos«	3,89	0,56	3,80	0,62	0,64
PAR 4	Očetovo dojevanje rokometaišice »odprt odnos«	3,47	0,51	3,52	0,61	0,78
PAR 5	Igralkino zeleno dojevanje matere »odprt odnos«	4,17	0,88	3,85	0,76	0,24
PAR 6	Igralkino zeleno dojevanje očeta »odprt odnos«	3,66	0,68	3,78	0,51	0,53
PAR 7	Igralkino dojevanje matere »potrebuje podporo«	2,92	0,68	2,86	0,59	0,73
PAR 8	Igralkino dojevanje očeta »potrebuje podporo«	2,49	0,75	2,85	0,78	0,15
PAR 9	Očetovo dojevanje rokometaišice »potrebuje podporo«	2,87	0,65	2,71	0,51	0,42
PAR 10	Igralkino zeleno dojevanje matere »potrebuje podporo«	3,36	0,77	3,12	0,61	0,30
PAR 11	Igralkino zeleno dojevanje očeta »potrebuje podporo«	2,80	0,80	3,10	0,76	0,24
PAR 11	Igralkino dojevanje matere »sovražnost«	1,78	0,49	1,59	0,29	0,15
PAR 12	Igralkino dojevanje očeta »sovražnost«	1,93	0,81	1,60	0,77	0,19
PAR 13	Materino dojevanje rokometaišice »sovražnost«	1,81	0,42	1,87	0,53	0,73
PAR 14	Očetovo dojevanje rokometaišice »sovražnost«	1,86	0,61	1,77	0,86	0,69
PAR 15	Igralkino zeleno dojevanje matere »sovražnost«	1,43	0,74	1,45	0,53	0,93
PAR 16	Igralkino zeleno dojevanje očeta »sovražnost«	1,31	0,46	1,17	0,31	0,29
PAR 17	Materino dojevanje rokometaišice »samozavest«	3,60	0,52	3,49	0,71	0,56
PAR 18	Igralkino zeleno dojevanje matere »samozavest«	3,45	0,52	3,53	0,65	0,67
PAR 19	Igralkino dojevanje matere »podpira«	3,49	0,66	3,21	0,58	0,17
PAR 20	Igralkino dojevanje očeta »podpira«	3,80	0,65	3,93	0,73	0,60

PAR 21	Materino dojevanje rokometašice »podpira«	3,49	0,43	3,69	0,44	0,17
PAR 22	Očetovo dojevanje rokometašice »podpira«	3,77	0,41	3,70	0,37	0,58
PAR 23	Igralkino želeno dojevanje očeta »podpira«	3,90	0,52	3,85	0,63	0,77
PAR 24	Materino dojevanje rokometašice »omejevanje«	2,32	0,31	2,27	0,52	0,74
PAR 25	Očetovo dojevanje rokometašice »omejevanje«	0,21	0,04	0,23	0,05	0,24
PAR 26	Igralkino želeno dojevanje matere »omejevanje«	1,79	0,48	1,72	0,40	0,65
PAR 27	Igralkino želeno dojevanje očeta »omejevanje«	1,90	0,47	1,73	0,47	0,27
PAR 28	Igralkino dojevanje matere »kaznovanje«	1,43	0,53	1,48	0,50	0,80
PAR 29	Igralkino dojevanje očeta »kaznovanje«	1,47	0,58	1,39	0,39	0,60
PAR 30	Materino dojevanje rokometašice »kaznovanje«	2,09	0,33	2,17	0,22	0,34
PAR 31	Očetovo dojevanje rokometašice »kaznovanje«	1,48	0,27	1,71	0,59	0,11
PAR 32	Igralkino želeno dojevanje matere »kaznovanje«	1,44	0,80	1,41	0,64	0,89
PAR 33	Igralkino želeno dojevanje očeta »kaznovanje«	1,23	0,41	1,17	0,22	0,57
PAR 34	Igralkino dojevanje očeta »nesposobnost«	1,93	0,72	1,82	0,76	0,65
PAR 35	Očetovo dojevanje rokometašice »nesposobnost«	2,45	0,37	2,48	0,46	0,84
PAR 36	Igralkino želeno dojevanje očeta »nesposobnost«	1,45	0,78	1,37	0,47	0,69

Legenda: **M**-aritmetična sredina; **SD**-standardni odklon; **pom(t)**- statistična značilnost parametra

V Tabeli 12 so prikazane primerjave mlajših in starejših rokometašic v odnosu s starši, kjer nismo odkrili statistično značilnih razlik v njihovem medosebnem odnosu.

4. RAZPRAVA

Ne glede na to, da vseskozi poudarjamo pomen staršev kot pomembnih spodbujevalcev za aktivno športno dejavnost svojih otrok, pa se je v mednarodni raziskavi, katere del so opravili tudi pri nas, pokazalo, da so tako matere kot tudi očetje med spodbujevalci za aktivno športno udejstvovanje otrok po rangu za sorojenci, vrstniki, televizijo, učitelji športne vzgoje... Tak podatek je nedvomno zgovoren, toliko bolj še zato, ker so celo v ZDA starši, kljub ogromnemu vplivu medijev na mladino, pred drugimi dejavniki socializacije za šport (Doupona in Petrovič, 2000, v Tušak idr., 2009).

V svojem diplomskem delu sem prišla do ugotovitev, da se mnenje staršev in rokometošic razlikujejo v dojemanju odprtega odnosa. Rokometošice se do staršev vedejo na zaupljiv način, se pogovarjajo z njimi o svojih težavah in problemih. Nekatere težave še vedno zadržijo zase, kar je pričakovano glede na to, da je dosti anketiranih rokometošic še mladoletnic, ki se v času pubertete nekoliko zaprejo vase ali svoje težave večkrat delijo z vrstnicami.

Gradišar (2007) je prav tako prišla do ugotovitev, da imajo športniki do matere bolj odprt odnos kot do očeta, v diplomski nalogi Hižar (2006), pa rezultati kažejo, da športniki bolj zaupajo očetom.

Gradišar (2007), v svoji diplomski nalogi navaja, da naj bi bile v veliki večini matere tiste, ki so bolj aktivno vključene v tekmovalni šport otroka.

Nasprotno pa so pokazali rezultati mojega diplomskega dela, ki pričajo o večjem zanimanju očeta za rokometošico in njenih športnih dejavnostih.

Rokometošice čutijo, da se starši do njih redko obnašajo sovražno, kljub temu pa do konfliktov med njimi še vedno prihaja, čeprav bi si želeli, da bi bilo teh čim manj. Starši naj se jih ne bi nikoli izogibali in vedno naj bi našli ustrezno rešitev za težavo, ki je nastopila. Tudi starši naj bi dojemali svoj odnos do rokometošic kot pravičen, mogoče kdaj že preveč popustljiv in nikoli kot pretirano kritičen do rezultatov, ki jih dosejajo na tekmovanjih.

Do nesoglasij v družini prihaja tudi, če gre za zelo dobro komunikacijo med starši in otroci. V takšnih družinah so nesoglasja predvsem posledica nasprotja stališč.

V obdobju adolescence postajajo rokometošice vedno bolj neodvisne, kar sproža intenzivne in za obe strani stresne konflikte.

Športnik vsakodnevno doživlja konflikte in stresne situacije, ki pa niso samo posledica staršev lahko so tudi posledica samega športa (straha pred neuspehom, uspehom, straha pred poškodbami in navsezadnje tudi straha pred zavrnitvijo staršev). Starši, ki so osebno labilnejši, preobremenjeni, nezadovoljni s seboj ali pa z drugimi v svojem okolju, konfliktov ne znajo ali ne zmorejo ustrezno reševati. In prav otrok jim lahko postane tisti ventil, nad katerim sproščajo svoje nezadovoljstvo (Tušak idr., 2009).

Najslabša stran konflikta je izguba časa. Poleg tega udeleženci v konfliktih izgubijo veliko energije in kreativnosti, lahko se poveča sovražnost, zmanjšata se medsebojno zaupanje in

odprtost. Nerešeni konflikti lahko privedejo do resnih duševnih motenj in tudi asocialnih izpadov (Momirovič, 1971).

Rezultati mojega diplomskega dela kažejo, da matere rokometasice pri njihovem športu podpirajo, vendar vseeno ne kažejo pretiranega zanimanja za rezultate, tekmovanja in treninge. V nasprotju z materami pa imajo rokometasice občutek, da jih očetje v večji meri podpirajo pri ukvarjanju s športom.

Odnosi med športniki in starši so veliko bolj sproščeni, kakor pa omejujoči oziroma avtoritativni (Hižar, 2006).

V mojem diplomskem delu, pa so bile matere označene kot bolj avtoritativne in omejujoče, medtem ko očetje do neke meje že preveč popustljivi. Športniki v veliki večini dojemajo očeta kot sposobnega, da jim lahko nudi pomoč, ima dovolj znanja in časa za njih.

Do razlik v dojemanju medosebnega odnosa v mojem diplomskem delu je prišlo tudi med materami in očeti. Matere menijo da imajo rokometasice do njih večje zaupanje, očetje so v zaupanju, ki ga imajo rokometasice do njih realni. Matere so pri spremenljivki »kaznovanje« menile, da so prestroge, očetje pa so tudi pri tej spremenljivki odgovorili realno.

Razlike so se pojavile tudi v medosebnem odnosu mlajših in starejših rokometasic s starši. Vse mlajše rokometasice prihajajo iz Ljubljane in še živijo pri starših. Starejše rokometasice pa prihajajo iz različnih krajev Slovenije in živijo v Ljubljani samostojno oziroma neodvisno od staršev. Ena izmed starejših rokometasic je že v zakonski zvezi, ostale pa so v nezakonski zvezi ali samske.

Matere menijo, da tako mlajše kot starejše rokometasice potrebujejo njihovo čustveno podporo, potrebo po pogovoru in nasvetih. Vendar pa so mnenja, da se mlajše večkrat zatečejo k njim po podporo, medtem ko starejše kot so, vse manj jih potrebujejo.

Starejše rokometasice se obnašajo bolj samozavestno, kot mlajše, kar pomeni, da že uveljavljajo svoja načela in stojijo za lastnim prepričanjem. Večina se jih z roketom ukvarja že profesionalno, kar jih prisili na sprejemanje lastnih odločitev pomembnih za njihovo kariero in prihodnost. Mlajše se do mater obnašajo manj samozavestno, kar kaže tudi na avtoritativno vlogo, ki jo imajo matere danes.

Športnikova samopodoba predstavlja osnovo posameznikove zavesti in komunikacije za celotno področje osebnosti. Do realne in prave samozavesti pride otrok z delom, ko doseže rezultate, si nato realno zastavi višje cilje, ki jih spet z delom lahko uresniči, kar predstavlja pozitiven feedback.

Lahko pa si športnik izoblikuje dve napačni obliki samozavesti. Prva je ta, da otrok zares misli, da je boljši, kot v resnici je. Za to so krivi največkrat starši z neustreznimi vzgojnimi pristopi, ki jih ne naučijo samokritičnosti. Ti otroci niso nikoli razočarani nad sabo, za vsak svoj neuspeh najdejo obrambe in izgovore. Druga oblika pretirane samozavesti pa je obrambni mehanizem. Nekateri so samozavestni samo navzven, da bi sebi in drugim pokazali,

da se ne bojijo, čeprav v resnici ni tako. Po drugi strani pa preveč samozavestni ne vidijo oziroma nočejo videti svojih napak in ne sprejemajo odgovornosti za le te (Tušak idr., 2009).

Mlajše rokometasice čutijo, da jih matere bolj podpirajo in kažejo večje zanimanje zanje in za njihove rezultate. Starejše pa menijo, da jih matere podpirajo zgolj včasih in ne kažejo tolikšnega zanimanja za njihovo tekmovalnost. Lahko se zgodi, da starejše rokometasice z daljšim stažem igranja in izkušenj zapadejo v krizo in takrat potrebujejo dodatno spodbudo matere.

Mlajše rokometasice so mnenja, da jih matere in očetje redko omejujejo, njihova vzgoja ne temelji na avtoriteti, je večkrat permisivna. Starejše rokometasice pa dojemajo odnos z materjo kot sproščen in še manj omejujoč, kot pri mlajših.

Na podlagi rezultatov, do katerih smo prišli s pomočjo analize variance in t-testa, lahko potrdimo ali zavrremo postavljene hipoteze:

H1: rokometasice imajo do matere bolj odprt odnos kot do očeta.

Na podlagi dobljenih rezultatov lahko potrdimo prvo hipotezo. V dejanskem stanju lestvice je prišlo do statistično značilnih razlik v zaznavanju odprtega odnosa do matere in očeta, rokometasice so odprt odnos z materjo ocenile višje kot z očetom, kar nam pove, da so na mater bolj navezane in do nje gojijo večjo mero zaupanja, torej lahko rečemo, da imajo z materjo zdrave in konstruktivne medosebne odnose. V želenem stanju lestvice pa se je izkazalo, da ne glede na veliko mero zaupanja, ki ga imajo do matere in zmerno mejo zaupanja, ki ga imajo do očeta, bi rokometasice želele imeti še bolj odprt odnos s starši.

H2: rokometasice ne čutijo, da se starši obnašajo sovražno do njih

Hipotezo lahko potrdimo, ker se v dejanskem stanju starši skoraj nikoli ne obnašajo sovražno do rokometasice. Minimalno večja razlika se pojavi v sovražnosti mater do rokometasice kot očetov. Ni prišlo do statistično pomembnih razlik v zaznavanju sovražnosti staršev do rokometasice, kar pomeni, da se rokometasice redko prepirajo s starši in ne čutijo, da so starši do njih nepravilni. Pri rokometasiceh lahko homogenost odgovorov razložimo z večinoma enotnimi odnosi v družini, kljub temu, da se družine danes v veliki meri med seboj razlikujejo.

H3: rokometasice čutijo večjo podporo očeta na področju športa

Hipotezo lahko sprejmemo, saj očetje pogosto podpirajo rokometasice v športu in kažejo zanimanje za njihove dosežke, medtem ko matere le včasih podpirajo rokometasice v športu. Takšne rezultate je bilo za pričakovati, saj se mi zdi, da matere bolj podpirajo rokometasice pri šolskih obveznostih, očetje pa večkrat kažejo zanimanje za športne dosežke in tekmovalnost. Pri kazanju podpore s strani staršev je prišlo do statistično značilnih razlik v dejanskem stanju, saj so športnice visoko ovrednotile podporo očeta v primerjavi z materami.

H4: rokometašice ne čutijo, da bi se njihov oče počutil nesposobnega, da bi jim pomagal pri športu

Na podlagi dobljenih rezultatov, ki so pokazali nizko oceno »nesposobnosti«, lahko zgornjo hipotezo sprejmemo, saj so rokometašice mnenja, da se njihovi očetje ne čutijo nesposobne, da bi jim ne bi mogli pomagat v športu, čutijo, da si za njih vzamejo dosti časa in da imajo ustrezno športno znanje, da jim lahko pomagajo. Pri zaznavanju »nesposobnosti« je prišlo do statistično značilnih razlik, saj so očetje dosti višje ocenili lestvico »nesposobnosti«, kar kaže, da očetje menijo, da si vzamejo premalo časa in da so premalo usposobljeni, da bi pomagali otroku.

H5: matere menijo, da rokometašice kaznujejo v manjši meri kot očetje, kadar dosegajo slabše rezultate

To hipotezo lahko ovržemo, ker smo na podlagi dobljenih rezultatov ugotovili, da matere mislijo, da rokometašice kaznujejo v večji meri kot očetje, torej so do njih bolj kritične, kadar doseganje slabše rezultate. Prišlo je tudi do statistično značilnih razlik med dojemanjem »kaznovanja« rokometašic s strani matere in očeta. Večja razlika se kaže v srednji vrednosti, saj so očetje zelo nizko ovrednotili svoj odnos »kaznovanja« do rokometašic v primerjavi z materami.

H6: dojetanje odnosov s starši s strani rokometašic se ujema z dojetanjem odnosa staršev do rokometašice

To hipotezo lahko prav tako ovržemo, saj je pri dojetanju odnosa s strani staršev in rokometašic prišlo kar do nekaj razlik in sicer v »odprtem odnos« rokometašice s starši, saj rokometašice staršem ne zaupajo v tolikšni meri kot mislijo oni. Naslednja spremenljivka »potrebuje podporo« meji na statistično značilni, saj rokometašice potrebujejo več čustvene podpore in potrebe po nasvetih matere. Matere menijo, da rokometašice ne potrebujejo toliko njihove čustvene podpore in da se niti ne počutijo negotovo na tekmovanjih brez njihove prisotnosti. Pri spremenljivki »omejevanje« je prišlo do nasprotnega mnenja mater in rokometašic, matere mislijo, da rokometašic ne omejujejo, te pa so nasprotnega mnenja. Tudi pri »kaznovanju« je prišlo do razlik, ker so matere mnenja, da so do rokometašic redko krivične, medtem ko rokometašice menijo, da niso skoraj nikoli tako krivične, da bi prišle do točke, ko bi se jih začele že izogibati. Pri spremenljivki »nesposobnost« pa so očetje mnenja, da si za rokometašice vzamejo premalo časa, medtem ko so rokometašice zadovoljne s količino časa pri športu, ki jim ga posvetijo očetje.

H7: med mlajšimi in starejšimi rokometašicami prihaja do statističnih razlik v dojetanju odnosov z materjo in očetom

To hipotezo lahko potrdimo, saj je do statističnih značilnih razlik v dojetanju odnosov z materjo in očetom prišlo pri štirih spremenljivkah. Tako mlajše, kot starejše rokometašice potrebujejo njihovo čustveno podporo, potrebo po pogovoru, nasvetih, vendar pa se mlajše večkrat zatečejo k njim po podporo, medtem ko starejše so, vse manj jih potrebujejo. Starejše športnice so bolj samozavestne v odnosu s starši, kot mlajše športnice, kar pomeni, da že

uveljavljajo svoja načela in stojijo za lastnim prepričanjem. Starejše rokometiške so mnenja, da jih matere podpirajo zgolj včasih, mlajše pa čutijo večji delež podpore matere in zanimanja za njihove rezultate. Pri spremenljivki »omejevanja« pa mlajše rokometiške menijo, da jih tako matere kot očetje omejujejo bolj kot starejše, kar pomeni, da težka sprejemajo kakršnekoli odločitve brez vednosti staršev.

H8: ni statističnih razlik v dojetju dejanskega in zelenega stanja v odnosih rokometiške z materjo in očetom

Te hipoteze prav tako ne moremo potrditi, ker je v dejanskem in zelenem stanju v odnosih rokometiške s starši prišlo do kar nekaj statistično značilnih razlik. Prva razlika, ki meji na statistično značilni je »odprt odnos« med rokometiškami in očetmi, le te si želijo, da bi očetu lažje zaupale svoje težave in osebne občutke. Do statistično značilnih razlik je prišlo pri spremenljivki »potrebuje podporo«, saj si rokometiške želijo, da bi včasih od matere prejele več podpore kot jo. Rokometiške se zavedajo, da se starši do njih redko obnašajo sovražno in si želijo, da bi v prihodnosti, imeli še manj sporov in konfliktov in da bi le-te uspeli uspešno reševati. Pri »podpori«, si rokometiške želijo, da bi jih starši, v prvi vrsti očetje bolj podpirali pri športu. Pri spremenljivki »omejevanje« je prav tako prišlo do statistično značilnih razlik, saj rokometiške čutijo, da jih tako matere kot očetje redko omejujejo, želijo pa si, da bi očetje večkrat nastopili avtoritativno in jih v kakšni stvari omejili. Rokometiške menijo, da jih starši ne kaznujejo pogosto, vendar pa si vseeno želijo, da bi kdaj pa kdaj bili malo manj kritični do njih in rezultatov, ki jih dosegajo na tekmovanjih. Zadnja spremenljivka v kateri je prišlo do statistično značilnih razlik je »nesposobnost«, se pravi da so rokometiške zadovoljne s časom, ki ga preživijo z očetom in menijo, da imajo ti dovolj znanja s področja športa, da se lahko obrnejo nanje v primeru težav. Ne glede na pozitivno mnenje o očetu, pa si želijo, da bi očetje vedno našli čas zanje, ko jih bodo potrebovale.

Če na kratko povzamem moje diplomsko delo, lahko rečem, da se rezultati skladajo z drugimi diplomskimi nalogami in raziskavami, saj rokometiške težijo k boljšim medosebnim odnosom s starši. Prav tako rokometiške drugače dojemajo odnos s starši kot ga starši z njimi. Hkrati pa so se razlikovali tudi pogledi staršev, vendar pa je korelacija kljub temu visoka, kar je pričakovano, glede na to, da vzgoja prihaja iz iste družine. To, da imajo rokometiške odprt odnos do staršev, sem pričakovala. Prav tako to, da jih starši podpirajo in da one potrebujejo njihovo podporo. Starši se do rokometiške ne obnašajo sovražno, kar govori o zdravih funkcionalnih družinah in v večini urejenih medosebnih odnosih. Očetje podpirajo rokometiške v športu bolj kot matere, kar sem pričakovala. Rokomet velja za agresiven in nevaren šport, kar moško populacijo interesira, medtem ko matere po mojem mnenju bolj podpirajo športe kot so ples, atletika, plavanje,.... To, da predvsem mlajše rokometiške starši omejujejo bolj kot starejše, sem pričakovala, je pa zanimivo, da so predvsem matere tiste, ki imajo danes bolj avtoritativno vlogo. So manj popustljive in v družini postavijo pravila, ki jih rokometiške morajo spoštovati, ker v nasprotnem primeru sledijo sankcije. Očetje pa so se pokazali kot manj omejujoči in popustljivejši, kar je mogoče dobro za družino v kateri ima že mati zahtevnejšo vlogo. Vzgojo lahko tako kombinirata, da ta ni preveč avtoritarna in za rokometiško preveč omejujoča. Pohvalno je to, da imajo danes očetje kljub službi in ostalim obveznostim še vedno čas, da otroku omogočijo prevoz na

trening, tekme in jim pomagajo v z nasveti, pogovori, raznimi demonstracijami in pa seveda tudi finančno.

Zanimivo bi bilo primerjati tudi amaterske in profesionalne športnice. Ugotovili bi ali se zanimanje staršev za otrokov šport poveča, ko postanejo vrhunski oziroma ali so takrat deležni večje njihove podpore. Poleg tega bi bilo zanimivo preučevati tudi medosebne odnose v družinah z različnim socialnim statusom in v enostarševskih družinah. Dobljene rezultate ne moremo posploševati, ker je bil vzorec dokaj majhen, lahko pa rečem, da sem prišla do podobnih ugotovitev ostalih študij z obravnavanega področja.

5. SKLEP

Da bo otrok lahko odrasel, bo vedno potreboval odraslega, ki mu bo pri tem pomagal. Starševstvo v najširšem pomenu besede predstavlja to pomoč. Če to starševstvo v najširšem pomenu besede pogledamo malo bolj podrobno, lahko sklepamo, da pomoč odraslega pri otrokovem razvoju ne more biti kakršnakoli, ampak mora imeti določene značilnosti. Odnosi med odraslimi in otrokom morajo biti intenzivni, neposredni, pristni in stalni vsaj v prvi fazi razvoja. Vsi poskusi otrokove vzgoje in razvoja, kjer odnosi med otrokom in odraslimi niso imeli teh kvalitete, so se pokazali kot neustrezni in neuspešni in so bili za te otroke pogubni. Tisto bistveno, kar starševstvo omogoča, bo človeški rod nujno potreboval tudi v daljni prihodnosti. Dilema, ali ima starševstvo prihodnost ali ne, torej sploh ne obstaja. Starševstvo je potrebno in bo človeku in njegovemu razvoju tudi vedno potrebno.

Drugo vprašanje pa je, kakšne starše prihodnost potrebuje. Potrebno bo samo takšno starševstvo, ki resnično pomaga otroku, da se razvije v odraslo in zrelo osebo, ki mu omogoča prehod iz otroštva v odraslost, ki ga v tem razvoju ne ovira, ga ne zlorablja za nekakšne druge cilje, ki so otroku tuji in škodljivi, ki ga ne spreminja v človeka, ki bo vse življenje odvisen od lastnih staršev ali od drugih odraslih. To je samo tisto starševstvo, ki otroku omogoča, da bo postal odrasel partner lastnim staršem in drugim odraslim. Takšno starševstvo predvideva določen tip staršev, ki so pripravljeni sprejeti, razvijati in negovati osnovne kvalitete funkcionalnega in uspešnega starševstva (Brajša, 1987).

Medsebojni odnosi so pisani, so kot mavrica. Idealni odnosi med ljudmi ne obstajajo. Celo v najbolj negovanih odnosih prihaja do zastojev, konfliktov, torej do težkih obdobij, ki jih lahko sprejmemo kot priložnost za učenje, spreminjanje in rast. Ali pa nasprotno jih zanikamo, jih potisnemo na stran. V takem primeru konflikti predstavljajo oviro za osebno rast in napredovanje (Brajša, 1987).

Starševstvo nikoli ni bilo in še danes ni le ena od naših življenjskih nalog. Satirova (1995) meni, da je starševstvo najtežja življenjska naloga, ki zahteva ogromno ljubezni, potrpežljivosti, volje, nesebičnosti, medsebojne usklajenosti ter veliko veččin oz. spretnosti. Biti dober starš ne pomeni samo « imeti otroka rad », ampak mnogo več. Med drugimi tudi to, da znaš otroku prisluhniti, kadar ti govori, se z njim pogovarjati, ko si to želi, si vzeti zanj čas, ko te potrebuje, mu stati ob strani, ko se znajde v stiski, mu zaupati, ko išče svojo pot ter mu pomagati, da na svoji poti postane »zmagovalec«. To je zanesljiva oseba, vredna spoštovanja, občutljiva in iskrena tako do sebe kot do drugih, se ne skriva za maskami, zna premagovati ovire in se iz njih učiti. Na žalost pa se le malo staršev svoje pomembnosti zaveda, se o njej sprašuje, dvomi.

Glavni namen diplomskega dela je bilo ugotoviti kakšni so medosebni odnosi med anketiranimi mlajšimi in starejšimi rokometašicami in njihovimi starši. Zanimalo nas je tudi, ali prihaja do statistično značilnih razlik med njimi, kakšen je dejanski odnos in med njimi in kakšen je odnos, ki bi si ga želeli.

V vzorcu je bilo zajetih 40 rokometasice različnih starostnih kategorij od starejših deklic do članic. Med njimi je 20 starejših (članic ali mladink), ki se aktivno ukvarjajo z roketom in so že profesionalke in 20 mlajših (kadetinj in starejših deklic), ki se z roketom ukvarjajo pasivno. Zaradi pomanjkanja starostne kategorije mladink, sem v vzorec vključila tudi 6 bivših igralk Olimpije.

Raziskava je bila izvedena s pomočjo anketnega vprašalnika o medosebnih odnosih v športu SIRQ-A(AP) (Sport Interpersonal Relationships Questionnaire, Athlete on the Athlete-Parents relationship). Ugotovili smo, da imajo mlajše in starejše rokometasice precej odprte in pozitivne odnose s starši. Rokometasice so deležne čustvene podpore staršev, predvsem mlajše pa so tiste, ki jo potrebujejo več. Slednje so mnenja, da matere kažejo večje zanimanje zanje na področju športa, kot ga kažejo starejšim rokometasicam, ki so bolj samozavestne. To pomeni, da že uveljavljajo svoja načela in stojijo za lastnim prepričanjem. Starši starejše rokometasice redko omejujejo, medtem ko so mlajše rokometasice s strani staršev deležne večjega omejevanja.

Ugotovitve do katerih sem prišla, se več ali manj skladajo že z številnimi drugimi obravnavanimi študijami, veliko raziskav je bilo narejenih na področju medosebnih odnosov med starši in športniki, vendar so pri večini študij bili anketirani samo športniki. Tako smo dobili vpogled na dožemanje odnosa samo s strani športnika in ne tudi staršev. Sama pa sem želela preveriti kako skladni so starši in rokometasice v dožemanju odnosa in naletela sem na dokaj veliko razlik v njihovih odgovorih. Rezultati so pokazali, da odnosi v družinah, ki sem jih anketirala še zdaleč niso tako enotne kot sem pričakovala pred začetkom raziskave.

Z rezultati diplomskega dela verjamem, da bodo starši imeli vpogled v kolikšni meri poznajo rokometasice, kako skladni so njihovi odgovori in odgovori rokometasice in lahko na podlagi tega izboljšali kakovost odnosov in lažje razumeli njihove potrebe.

Raziskava pa bo tudi v pomoč trenerjem, da bodo lahko dobili splošno sliko o odnosih, ki ga imajo rokometasice s starši, čeprav rezultatov ne moremo posploševati zaradi relativno majhnega vzorca. Navsezadnje so v športu mladih pomembni trije elementi: starši, športnik in trener in za uspešno športnikovo kariero je pomembno sodelovanje vseh treh. Na mnoge športnike starši delujejo preveč stresno, zato morajo trenerji uvideti kako starši delujejo na športnika, jih vpeljati v trening in jim predstaviti njihovo funkcijo, ki jo morajo opravljati brezhibno, če želijo, da se njihov otrok vsestransko razvije v športu.

Kdo ve koliko talentov smo že izgubili zaradi neprimernega delovanja staršev. Razmišljanje o tem nas spodbudi, da se tudi sami čim bolj pripravimo na prihod našega otroka. Pa ne samo zato, da bi iz njega razvili vrhunskega športnika, temveč tudi zato, da mu omogočimo lepo otroštvo in ga vzgojimo v psihično in telesno stabilnega človeka (Berčič, 2000).

6. VIRI

- Babšek, B. (2009). *Osnove psihologije : skrivnosti sveta v nas*. Celje: Celjska Mohorjeva družba.
- Beavers, W.R. (1976). Theoretical bases for family evaluation. In J. M. Lewis, W.R. Beavers, J. T. Gossett in V. O. Philips (Ed.), *No single thread* (p. 46-82). New York: Brunner/Mazel, Publishers.
- Berčič, H. (2000). Šport in telo. Vse se začne v družini. V J. Turk (ur.), *Lepota gibanja* (str.15). Ljubljana: Društvo za zdravje srca in ožilja.
- Bon, M. (1999). *Almanah: Rokometni klub Robit Olimpija: 50 let*. Ljubljana: Rokometni klub Robit Olimpija.
- Brajša, P. (1987). *Očetje, kje ste*. Ljubljana: Delavska enotnost.
- Brajša, P. (1990). *Drugčiji pogled na brak i obitelj*. Zagreb: Globus.
- Brajša, P. (1993). *Pedagoška komunikologija*. Ljubljana: GLOTTA Nova.
- Brajša Žganec, A. (2003). *Dijete i obitelj: emocionalni i socijalni razvoj*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Browning Runyon, B. (1993). *Starši, ki preveč ljubijo*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Čaćinovič-Vogrinčič, G. (1992). *Psihodinamski procesi v družinski skupini*. Ljubljana: Advance.
- Doupona, M. in Petrovič, K. (2000). *Šport in družba: sociološki vidiki*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- Doupona, M. (2004). *Ženske in šport*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
- Fontana, D. (1995). *Rasti z otrokom: odnosi med starši in otroki kot pot k celovitosti in sreči*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Goleman, D. (1997). *Čustvena inteligenca*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Goleman, D. (2001). *Čustvena inteligenca na delovnem mestu*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Good, P. (1993). *In mulc si bo pomagal sam*. Radovljica: Regionalni izobraževalni center.
- Gradišar, J. (2007). *Medosebni odnosi med športnimi plesalci in njihovimi starši*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

- Hauck, P. (1988). *Uspešna vzgoja otrok*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Hižar, I. (2006). Odnosi med športnikom, starši in trenerjem v nordijski kombinaciji. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
- Iršič, M. (2005). *Uvod v razreševanje konfliktov v medosebnih odnosih*. Ljubljana: Zavod Rakmo.
- Kanters, M. (December 1, 2002). Parents and youth sports: the good, the bad and why we need them- Research Update. *Parks&Recreation*, 1, 2-3. Pridobljeno 15.4.2010, iz http://findarticles.com/p/articles/mi_m1145/is_12_37/ai_96620906/pg_4/?tag=content;coll.
- Kids, Sports, and Parents - an Explosive Triangle*. (2010). My parent time. Pridobljeno 26.2. 2010, iz <http://www.myparentime.com/articles/article85.shtml>.
- Košir, K. (2002). Povezanost med subjektivnim življenjskim zadovoljstvom ter odnosi mater do njihovih mladostnikov. *Psihološka obzorja*, 11(1), 97-109.
- Kratka zgodovina. (2008). Rokometni klub Olimpija. Pridobljeno 22.12.2009, iz <http://www.rkolimpija.si/index.php?page=10>.
- Kropej, V. L. in Videmšek, M. (2003). Parents and sport activity of their preschool children. *Kinesiologia Slovenica*, 8(1), 19-24.
- Lamovec, S. (1993). *Spretnosti v medsebojnih odnosih*. Ljubljana: Center za psihodiagnostična sredstva.
- Marinček, A. (2002). *Vzgoja za družino, osebna vzgoja, vzgoja za življenje*. Celje: Cilian.
- Merljak, S. (21. 7. 2007). Družinska psihoterapija. *Sobotna priloga dela*, 49, str. 22.
- Metelko Lisec, T. (2004). Socialne veščine - orodje za večjo socialno uspešnost. *Socialna pedagogika*, 8(1), 96-109.
- Mini rokomet. (2008). Ljubljana: RK Krim Ljubljana. Pridobljeno 29. 1. 2010 iz <http://www.rk-krim.si/?page=minirokomet>
- Momirovič, K. (1971). *Osnove psihologije športa*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
- Poljšak Škraban, O. (2003). Razlike v doživljanju družinskih interakcij med posameznimi člani družine mladostnic. *Socialna pedagogika*, 7(2), 152-154.
- Puhar, H. (1985). Ali smo starši res odpovedali. V M. Bergant (ur.), *Družina in vzgoja* (str. 31). Ljubljana: Visoka šola za socialne delavce.

Pšunder, M. (1998). *Kaj bi učitelji in starši še lahko vedeli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Rungapadiachy, D. M. (2003). *Medosebna komunikacija v zdravstvu*. Ljubljana: Educy.

Salecl, R. (28. 11. 2009). Starši in krivda. *Sobotna priloga dela*, 51, str. 40.

Satir, V. (1995). *Družina za naš čas*. Ljubljana: DZS.

Stein, G., De Raedeke, T., D in Gleen, S. (December 1, 1999). Children's Perceptions of Parent Sport Involvement: It's Not How Much, But to What Degree That's Important. *Journal of sport behavior*, 1, 4-5. Pridobljeno 15.4.2010, iz http://findarticles.com/p/articles/mi_hb6401/is_4_22/ai_n28747638/pg_4/?tag=content;coll

Šibila, M., Bon, M. in Kuželj, D. (1999). *Mini rokomet v prvih razredih osnovne šole*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Šibila, M. (2004). *Rokomet, izbrana poglavja (dopolnjena izdaja)*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Tomori, M. (1994). *Knjiga o družini*. Ljubljana: Ewo.

Tušak, M. (2001). *Psihologija športa mladih*. Ljubljana: Zavod za šport Slovenije.

Tušak, M., Marinšek, M. in Tušak, M. (2003). *Vloga družine in staršev v športu*. Zalog: Klub M. T.

Tušak, M., Marinšek, M. in Tušak, M. (2009). *Družina in športnik*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

Ule, M. (2005). *Psihologija komuniciranja: psihologija vsakdanjega življenja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Vukašinovič, D. (2003). *Vloga komunikacije in konfliktov v družinskih odnosih*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

Walters, S. B. (2003). *Resnica ali laž? Kako prepoznati laž in se zavarovati pred prevaro*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Wylleman, P. in De Knop, P. (2000). Transitions in Youth sport: *A developmental Perspective on Parental Involvement*. In D. Lavalley in P. Wylleman, P. (Ed), *Career transitions in sport: International perspectives* (p. 143-160). Morgantown, WV: Fitness Information Technology.

Wylleman, P. in De Knop, P. (2001). Parental involvement in Youth sports: *Perception, bi-directionality and lifespan development*. In Papaioannon, A., Gondas, M. in Theodorakis, Y.

(Ed.) 10 th World congress of sport psychology. In the town of millennium: programme and proceedings (p. 186-187), vol. 5, Skiathos, Hellas: Christodoulidi Publications.

Wylleman, P., De Knop, P., Verdet, M. C. in Cecić Erpič, S. (2007). Parenting and Career Transitions of Elite Athletes. V S. Jowett in D. Lavallee (ur.), *Social Psychology in Sport* (str. 233-247). Champaign, IL: Human Kinetics.

Würth, S., Lee, M. J. in Alferman, D. (2004). Parental involvement and athletes' career in youth sport. *Psychology of sport and Exercise*, 5(1), 21-33.